

धीमन्तमात्मने ममः

श्रीमन्माग्नेनाचार्यविरचितं

मनुसूक्तम् ।

प्रथमः सर्गः ।

धीमन्तमात्मस्य जिनेन्द्रनेमि
 ध्यातामिद्गर्धास्वित्पातिवक्षेम् ।
 ध्यापास्योमास न यत्र पाणान्
 जगद्विजेता मकरभ्यजोपि ॥ १ ॥
 बाल्येपि यस्यांप्रतिभं सुवेष्ट्रो
 पिण्डोक्थ रूपं पुनर्दीक्षतेऽस्य ।
 बभ्रुःसहस्रं युगपदिधाय
 मग्ना य न धीरजिने विरागम् ॥ २ ॥
 जिनेन्द्रवक्त्रस्युज्जराजहंसी
 प्रणम्य शुक्लामथ भारतीं च ।
 उपेष्टं गृणोश्चरितं प्रथम्ये
 यथागमं पायनमात्मदात्मया ॥ ३ ॥

१. १. योच । २. अगस्त । ४. कृष्णपुत्रस्य प्रपुत्रस्य ।

कवीन्द्रसीमानमितेगदुकं

गणेद्वराधररि विलरेण ।

तन्वाकपद्यवमनिज्ञानया

संक्षिप्य तदकुमयं श्रमो न ॥ ४ ॥

ईषोय ज्ञवृषदोम्नि मध्ये

ईषात्तगणामिय पार्थिवानाम् ।

या वाक्सीनाभयुत मुषुषो

नित्य त्रिमीशुवनिमधकास्मि ॥ ५ ॥

तत्रास्मि वास्य दिशि वृक्षिणम्यां

तद्वान्त नाम विश्वप्रविद्धम् ।

वाग्द न तीर्थाङ्गना पवित्र

गनादकन्यापयस्वसाभि ॥ ६ ॥

वाग्द न व वनेपुत्रवाना

वृषात्त नमान वृषय मुसाष्ट ।

स्वनाद वना वानत पाथय्या

द्वान्तवनात्तवनया विनाति ॥ ७ ॥

अत्रममम्य गितकनोत्

अत्रमम्य वाग्द न वृषय मुसाष्ट ।

वृषात्तवना वानत पाथय्या

द्वान्तवनात्तवनया विनाति ॥ ८ ॥

अत्रममम्य गितकनोत्

अत्रमम्य वाग्द न वृषय मुसाष्ट ।

वृषात्तवना वानत पाथय्या

द्वान्तवनात्तवनया विनाति ॥ ९ ॥

कलायन्त्रा मन्त्रा कुलीनाः

प्रसूनमधैः सुरभीरुताशा ।

धनधियो यत्र मुदे जमानां

पीरांगमाध्याममिता विभांति ॥ १० ॥

यत्रेधुयाटा सुरघोषि भूर्मा

मायांति पातादतिकंपमानाः ।

संलम्भमूला सरसा नितांत

वधाद्विभोता इय पामराणाम् ॥ ११ ॥

नद्यैः फलैः म्यामिमनोरधेषां

यत्रेषु शीते परिपाकापिगाः ।

इंदीपर्योसितमयु यत्र

धीशालयः पानुमियानमंति ॥ १२ ॥

घ्रांत्या पयोधैः सरसीं पिगाःह्य

पायः पयोदा परितः पियंतः ।

पानीयजग्मत्रिपयूयशंकां

यत्रातपांति दधते जनानाम् ॥ १३ ॥

यत्राचकाद्रोचरभूर्पनांते

नक्षोलपा शाहुलकांतिकांता ।

गौमंडलैर्मदितमप्यदेशा

तारागणैर्घोरिष संम्यभाषा ॥ १४ ॥

स्निग्धैः बुलीनैः फलिनैर्विनद्यः

छेदे विमरैपि कलापहारे ।

यत्राभयभ्रय वियोगभाषो

लोकस्य धान्यैः पदिकरिमानाम् ॥ १५ ॥

तुंगेषु मध्ये नृपपत्तमेषु

भद्रासयोधैकुल संभवेषु ।

कपीर्णमीमांसामितेयं दुक्तं
 मनेद्यमगैरपि निगारेण ।
 तन्पादपञ्चप्रभञ्जिदात्मया
 मंश्लिण्य तत्र कुमये धमो त ॥ ४ ॥
 श्रीयोग संवृण्यरोहित मये
 श्रीपातशालामिष पाणिपात्राम् ।
 यो बोधेवीलाभयुगं सुवृत्तो
 तिल्य त्रिंशोप्यतिमथाकास्त्रि ॥ ५ ॥
 तत्रास्त्रि पात्र्य रिडि वृक्षिण्यमा
 न प्रारभं माम निरप्रतिवम् ।
 श्रीमेहन श्रीमेहनो यत्रिव
 मनास्त्रिद्व्याण्यवयव्यांनः ॥ ६ ॥
 श्रीमेहनो वैतपुगपात्रा
 वृक्षपात्र्य बोधनः यत्रव सुवृत्तः ।
 अनेकवज यत्रिव वृषिप्या
 यत्रिनिर्वाचयवया विनास्त्रि ॥ ७ ॥
 अत्रपुगमये त्रिास्त्रिकरीडे
 मनास्त्रि पात्र्य वृक्षी ॥ ८ ॥
 वृक्षपात्र्य वृक्षिण्य वृक्षी
 वृक्षपात्र्य वृक्षिण्य वृक्षी ॥ ९ ॥
 अत्रपात्र्य वृक्षिण्य वृक्षी
 वृक्षपात्र्य वृक्षिण्य वृक्षी ।
 अत्रपात्र्य वृक्षिण्य वृक्षी
 वृक्षपात्र्य वृक्षिण्य वृक्षी ॥ १० ॥

कलापमना सरसा कुलीनाः

अयूनमंधैः गुरभीहतादाः ।

यनधिपो यत्र मुदे जनानां

पीरंगनाधाप्रमिता विभांति ॥ १० ॥

दन्नेधुषाटा गुरपोवि भूर्मा

मायांति पाताहतिकंपमानाः ।

संलम्भमूला सरसा नितान्त

बधाद्विभोना एष पामराणाम् ॥ ११ ॥

नष्टैः फलैः स्यामिमनोरथैषां

यत्रेषु शीतं पत्पिपाकपिगाः ।

इदीर्षरथांसितमशु यत्र

धीदालयः पानुमिषानमंति ॥ १२ ॥

भ्रांत्या पयोधेः सरसी विगतः

पायः पयोदा परितः विपंतः ।

पानीयजग्मार्जुपगूधशंकां

यत्रातपांति दधने जनानाम् ॥ १३ ॥

यत्राचकाश्रोघरभूयंतांति

नधोलया साद्वलकांतिकांता ।

गामंडलैर्भद्रितमध्यदेदा

तारागर्जिर्धौरिध स्याम्यभाषा ॥ १४ ॥

स्तिग्धैः कुलीनैः कलिनैर्विनद्यः

उदे विमर्षेपि कलापहारे ।

यत्रातपम्य वियोगभावो

लोचम्य धार्म्यः पदिकरिमानाम् ॥ १५ ॥

मुंगेषु मध्ये नृपपत्तभेषु

भद्रासयोधैकुल संभयेषु ।

स्नंघेरमा एव कपोलपाली

भृगायलीलीडमदं वहन्ति ॥ १६ ॥

निमगंलाघण्यमये कपोले

मानोः करा एव न पार्थिवानाम् ।

स्त्रेद यपूनां जनयन्ति यत्र

मुक्तावलीमग्निभमश्रियेशाम् ॥ १७ ॥

मातंगमंसेपि कृते पवित्रा

यकल्पमात्रोपि निमगंमन्य ।

नेष्या द्विजाधिपतिशुद्धपक्षि—

स्तथाप्यगम्याः गरितो विमानि ॥ १८ ॥

मीमंतिनीकान्तरुपोलकान्ति

लाघण्यगदुभापराजयेन ।

अद्यापि घनं मलिनम्यमंत

शंद्रः समुद्गतद्विषेय यत्र ॥ १९ ॥

यत्र प्रदेशाः सुगुणुंदीपां

चेतांति स्वयं समवांशमृषुः ।

मनोश्चर्या गुणिनां मनांति

कृषति वक्ष्याति हिमत्र चित्रम् ॥ २० ॥

त्रिभ्रं समो ह्यति यशो विभूषा

स्यागो विनोदः कल्पना कल्पत्रम् ।

शाख्यं सुदुर्बभूवभोवि धियं

धर्मो यत्र यत्र सदा जनानाम् ॥ २१ ॥

नवभक्ति शर्मोक्तयान्तरुदयो

धीर्लगतता स्वर्णगरीश्व स्वया ।

इत्येः सर्वं इत्यर्थवर्तिन काष्ठा

बुधि वरीश्व निर्विनाशदेव ॥ २२ ॥

बालोलहस्नेलरत्नयदीयं
 नितम्बमास्यास्य विक्रममान ।
 पलायते दूरतरं पयोधिः
 परांगनासंगमयेन नूनम् ॥ २३ ॥
 यदीयरूपातिदायं निरूप्य
 लोलः समीपं रमयत्तयाप्य ।
 षष्ठोरभायान् प्रतिविद्धसंगो
 निपतन्ते मीडितयेष सिधुः ॥ २४ ॥
 मर्षनयः प्राभृतकः समेत्य
 महोर्मिहस्तः कृतरक्षराशिः ।
 गंभीरनादं निनदप्रियाधि—
 यदीयमेषामिरता विरेजे ॥ २५ ॥
 यदीययास्तप्यकीरनेकैः—
 मुक्तादिगिर्लीलनमभ्यदेदाः ।
 ध्वनिच्छलेनोर्ध्वतरगहस्त-
 शालाद्दृष्टिः प्लुत्यने पयोधिः ॥ २६ ॥
 लायण्यरूपादिगुणानिरेकं
 परसुंदरीणामथलोक्य मन्ये ।
 अद्यापि तद्विस्मयनः सुराणां
 चलापि हर्षं निश्चलतामघाप ॥ २७ ॥
 सैत्यालया यत्र समाह्वयंति
 दूरादिवंधिः कृतनूर्यनादाः ।
 भव्यान् पनाकाकरप्लुवेन
 जिनेन्द्रपूजार्थमितस्ततोपि ॥ २८ ॥
 नीलाद्मनिर्माणनिशांतमालां
 विध्यायमानां पुरतो धिलोक्य ।

सुप्रसन्नगिने ।

पुण्यः पुनः पुनः कल्पयन्त्यपुण्ये -
 मते रते भोगाभयेन ।पुण्ये न ३२ ॥
 सुप्रसन्नगिनेतिनेन सुप्र
 नेतन्व भवन्त्यपुण्ये । कपो १ ।
 तेने सुप्रसन्नगिनेतिनेन सुप्रसन्नगिनेतिनेन
 सुप्रसन्नगिनेतिनेन सुप्रसन्नगिनेतिनेन ३० ॥

पुनः पुनः पुनः कल्पयन्त्यपुण्ये -
 मते रते भोगाभयेन ।पुण्ये न ३३ ॥
 सुप्रसन्नगिनेतिनेन सुप्र
 नेतन्व भवन्त्यपुण्ये । कपो १ ।

पुनः पुनः पुनः कल्पयन्त्यपुण्ये -
 मते रते भोगाभयेन ।पुण्ये न ३४ ॥
 सुप्रसन्नगिनेतिनेन सुप्र
 नेतन्व भवन्त्यपुण्ये । कपो १ ।

पुनः पुनः पुनः कल्पयन्त्यपुण्ये -
 मते रते भोगाभयेन ।पुण्ये न ३५ ॥
 सुप्रसन्नगिनेतिनेन सुप्र
 नेतन्व भवन्त्यपुण्ये । कपो १ ।

पुनः पुनः पुनः कल्पयन्त्यपुण्ये -
 मते रते भोगाभयेन ।पुण्ये न ३६ ॥
 सुप्रसन्नगिनेतिनेन सुप्र
 नेतन्व भवन्त्यपुण्ये । कपो १ ।

पुनः पुनः पुनः कल्पयन्त्यपुण्ये -
 मते रते भोगाभयेन ।पुण्ये न ३७ ॥
 सुप्रसन्नगिनेतिनेन सुप्र
 नेतन्व भवन्त्यपुण्ये । कपो १ ।

प्राकारधृंगायलिपक्षरागाः
 श्शुक्लप्रभारंजितदेवमार्गाः ।
 दीपोन्मघोष्ठां जनयति यत्र
 शंकासकांठेपि शरीरमाजाम् ॥ ३६ ॥
 यत्रैटनीत्यादमश्लप्रतोली—
 मध्येन गच्छतामघिता सदैव ।
 राहोर्गुंवान्मोक्षणमभ्यमन्या
 सलक्ष्यते मंदगमस्तिरुष्यः ॥ ३७ ॥
 उष्णोद्यदस्यंप्रकपोतपाटी—
 संचारिभिर्दस्युल्लरियेदुः ।
 नयोत्पलप्रामरसाद्विन्दुमो
 यत्राभयत्संवदितवृक्षरूप ॥ ३८ ॥
 पागे जनो यत्र स्योनुरूपं
 गृह्णाति घेपं विविधं वृधय ।
 रूपं गुणैर्मदितमेव तेषां
 रूपेण चित्रेण गुणाः सदैव ॥ ३९ ॥
 तत्राभयद्रूपतिरिन्दुकांती
 संशं यदृनां मणियस्सुवृक्षः ।
 उर्वेद्रनामा ममितारियर्गः
 प्रसाधिताशेषदिगंतलक्ष्मीः ॥ ४० ॥
 वृत्ता बहियेद्वयमीश लोके
 विद्वंभरोमीति कथं प्रसिद्धः ।
 पररूपस्यामुमयेक्ष्यमाणा
 हसंति दोषाः करतालमिधम् ॥ ४१ ॥
 उदस्यतः कोटिशिलां यदीयं
 समीक्ष्य दोर्दृष्टलं वलीयः ।

प्रथमः सर्गः ।

त्रिलोक्यमाराद्भुतमुन्दरीणां
निर्माय निर्माय गणाञ्चिराय ।
यदीयरूपं प्रविधाय धेधा-

सृष्टेः फलं तत्प्रथमं प्रपदे ॥ ४९ ॥

शंषेय बालजलदं क्षिरिनं शिग्येय
भानुं प्रमेय तनुचंद्रमयं कलेष ।

बेलेष मीननिलयं कमलेष पद्म

मालंचकार तमिलाधिपतिं मृगाक्षी ॥ ५० ॥

भ्रूण्यन् धर्मकथां नमन् गुदजनं प्रीडन् बालत्रैः स्वमं
कुर्वन् धरियलं शरैरदारणं द्राक्षादिशीकं रणे ।

संरक्षतप्रियद्रुपं क्षितितलं संभाषयन् सेवका—

निरथं बालमनारतं क्षितिपतिनिन्धये विनीतैर्वृतः ॥ ५१ ॥

इति श्रीमिथुराजशरद्वामहामधीश्वरद्वयुगे पंडितभीमदत्तेनाचार्येण कृतं

प्रद्युम्नचरिते प्रथमः सर्गः समाप्तः ॥ १ ॥

पटे समारोपितरूपसंपदं
 विलोफ्य तन्वीं विपमाहिमर्दनः ।
 विमोहितो वा लिखितोयथाभवत्
 समाधिमापन्न इयान्मना इय ॥ ४४ ॥
 विरोधिभाषाधितयन्तुसंपदा
 विनिर्मितेयं निपुणेन वेधता ।
 तथाहि चंद्राभमुखेरधिदजा
 विभर्ति लक्ष्मीमलकालिमंडिते ॥ ४५ ॥
 विधुंतुद- केशकलापभर्मुष्णा
 मुखेदुमादानुमिषाप सधिधिम् ।
 अजायतास्या- सुपयोधरोत्पतिः
 समुन्मनीकर्तुमनंगकेकिनम् ॥ ४६ ॥
 शशांदरेभ्याः परिधि स खातिकां
 विषाय कामस्त्रियलिच्छलाञ्जयी ।
 नितंबदुर्गे स्थितिमेत्य शास्यतीं
 जयस्यज्यः कुसुमेषुमिर्जगत् ॥ ४७ ॥
 विधुर्षिन्दुभो न च पंगथो गजा-
 पिका न मूका न मृगा विचधुपः ।
 न केकिनः कांतकलापपरिज्ञिता
 प्रज्ञासृजेयं सुतनुः कथं कृताः ॥ ४८ ॥
 स्वरप्रियायासनिशांतशालिनो
 नितंबविषस्य मदाधरोपमम् ।
 इदं सुवृत्तानुगतं मृगीदशो
 नितान्तमूर्च्छितयं विराजते ॥ ४९ ॥
 नखंदुरदिमप्रकरप्रकाशनः
 धिपं दधस्तातिरायां दिषानिराम् ।

पद्मोमिधायेति गतेषु नाकिनां
 मुनौ मनोजन्मपदीकृतो हरिः ।
 कथं मम स्यादुत पाणिपीडनं
 समं तथा चितितयानद्भिरम् ॥ ५७ ॥
 अनुग्रया रुक्मिणितृप्यसुस्ततः
 कलासमप्रो रुचिमान् सदाकृतिः ।
 समागमद्वतनुपारदीधितिः
 समृद्धये माधयचित्तपारिधेः ॥ ५८ ॥
 ततः प्रतीहारानयेदितः सभां
 प्रविश्य विष्णुं प्रणिपत्य सादरम् ।
 पद्मोहरत्नं पदतिष्ठ विस्मितं
 मिथोस्मिन् किञ्चित्कथनीयमाश ते ॥ ५९ ॥
 ततः प्रतस्थे प्रति मंत्रमंडपं
 प्रविश्य तस्मिन् मुनिदत्तो जनार्दनः ।
 निषेदियान् तत्र बलेन मन्त्रिणा
 समं यथास्यं मणिहेमविष्टरे ॥ ६० ॥
 अर्धनमाकार्यं निषेद्य सन्निर्धां
 पदेति धाचं पदतिष्ठ माधयः ।
 ततोभ्यनुस्सामधिगम्य स क्रमा—
 अगाद् धार्णीमिति नारसंप्रहः ॥ ६१ ॥
 जितारिषर्गः प्रथमो धनुष्मतां
 परं पशी विहकिशोरविप्रमः ।
 पशीहताशंपमहीशमंडलो
 नृपेष्ट्र भीष्मोस्ति कुलांबरशुमान् ॥ ६२ ॥
 निशांतरामा पदयो मनोरमा
 कलप्रगताः सरसुंदरीसमाः ।

समागता पूजयितुं मनोमयं
 घने लताशोकतले प्रतिष्ठितम् ।
 समास्पसेन् माधव लोललोचना
 भयंतमालोक्य चिराभ्रितंबिनी ॥ ७० ॥

निपूदितारे लघु गच्छ कुंडिनं
 दिने वितीर्णे गणकेन धीमता ।
 मदांधचेदीशपलेन वेष्टिनं
 धियोर्धिनां देवगणेन सांपुधिम् ॥ ७१ ॥

नरोत्तम स्वामपहाय मानिनी
 न सेवते सा सुतनुर्नरांतरम् ।
 बलान्वितं विक्रमशान्तिनं यथा
 मृगेंद्रजाया मृगराजसंभयम् ॥ ७२ ॥

विचार्य कार्यं मनसा समीहितं
 विधेद्दि दामोदर यत्सुखायहम् ।
 यथा स्वरूपप्रतिपद्यदिनां
 प्रवृत्तिसाराः खलु माहृतां गिरः ॥ ७३ ॥

इति निगद्य यच्चांसि यचोहरे
 प्रियतमाप्रहिते प्रियपादिनि ।
 निजपरं प्रति स्ंचलिते हरिः
 क्षणमर्सा हृदिशस्य इयामयत् ॥ ७४ ॥

एवं विचार्य करणीयमशेषमीशः
 सार्धं पलेन कृतकृत्ययिनिश्चयेन ।
 विघ्नन् मनोरथशतानि रथेषिष्ठ्या
 प्रापरस कुंडिनपुरोपवनं क्षणेन ॥ ७५ ॥

इति धीसिपुत्राजसत्कमहामहतमधीपथटपुत्रोः वंदितधी
 महद्येनाचार्यस्य कृते प्रपुत्रवरिते द्वितीयः सर्गः ॥ १ ॥

स्तोत्रतः शक्तिं तन्नाम्नि यन्मन्त्र-
विनाशान्न भीतनिर्गल मूत्रे ॥

यथा जनेन तुरभ्यातात्तितु-
स्त्रिणला तदुक्त इणोत्तारिकितान् ।

प्रतीभूतलला मूत्रो वन्दोत्तन-
वदन्तो दक्षिणद्वारादिन नीतिमान्

समाधिस्तारिण संसुवत्त-
वन्दोत्तनं भीतोत्तना मतोरमा ।

द्विभ्यामशेष यथा गणनी-
तया न भीष्मात्तदिष्ट दक्षिणनी ॥

गुणोत्तुप्रामनवाद्य मारिभा
हृत्तारिणान्तयोत्तदपंत ।

मूत्रोत्तना मा समदायि दक्षिण-
पुंश्च संज्ञं दमणोत्तमूत्रे ॥ ६३ ॥

तया समं तस्य तु श्रेदिभूपते-
म्वोभिषे मासि तित्ताष्टमादिने ।

विधाहृदीशायिधिमात्तदंशः
पराष्टदंतो गणका व्यर्जागणन् ॥ ६४ ॥

शुणालयो छाग्यतीपुरःपति-
मुंरारिनामास्ति त्रिवारिमंडलः ।

• स तैस्त्रु भवेति विलोफ्य तां विधेः
सुतः प्रतीतः समदात्तदाशियम् ॥ ६५ ॥

सुपेद्र तल्प कदली सपहवा
स्वदीयनामग्रहणं स्थितिक्रिया ।

तवापुरागो मनसः परं सुहृत्
तदादि तस्याः समभूततमुयः ॥ ६६ ॥

समागता पूजयितुं मनोमयं
 घने लताशोकतले प्रतिष्ठितम् ।
 समास्पसेन् माधय लोललोचना
 भयंतमालोचय चिराभ्रिर्नंबिनी ॥ ७० ॥

निपूदितारे लघु गच्छ कुंडिनं
 दिने विनीर्णे गणधेन धीमता ।
 मदांधघेदीशयलेन क्षेष्टिनं
 धियोर्धिनां देवगणेन पांडुधिम ॥ ७१ ॥

नरोत्तम स्वामपहाय भाविनी
 न ज्ञेयते सा सुतनुर्नरांतरम् ।
 धलान्वितं विश्रमशातिनं यथा
 मृगेंद्रजाया मृगराजसंभवम् ॥ ७२ ॥

विचार्यं वार्यं मनसा समीहितं
 विधेदि क्षामोदर परशुखायहम् ।
 यथा स्वरूपप्रतिपन्नधादिनां
 प्रवृत्तिसाराः खलु मादशां गिरः ॥ ७३ ॥

इति निगद्य यथांति बभोहरे
 प्रियतमामहिते प्रियथादिनि ।
 निजपदं प्रति संवलिते हरिः
 क्षणमर्सा हृदिदस्य हवाभवन् ॥ ७४ ॥

यत्वं विचार्यं वारणीयमशेषमीशः
 सार्धं बलेन हतहस्यविनिश्चयेन ।
 विपन्न मनोरथशतानि रथेपिदरा
 प्रापास्त कुंडिनपुरोपदमं क्षणेन ॥ ७५ ॥

इति श्रीविष्णुसहस्रनामस्य श्रीवैष्णवसुतो. द्वितीयः
 सर्गोवाचार्थम् इति प्रवृत्तयते द्वितीयः सर्गः ॥ १ ॥

५८८८८
१०
१००००

क्रोधदीप्तयदनो न्ययतंत
क्षीयधारणपाते यथा हरिः ॥ १९ ॥

शीरिणा निशितशस्त्रमोचिना
नाशितं बलमितस्ततो गतम् ।
मुक्तचंद्रतरवारिसंबुलं
मेघवृंदमिव पायुनोपगतम् ॥ २० ॥

धीश्वर भद्रमथ रुचिमणा बलं
रोपरक्तयदनेन धायता ।
रौहिणेयमभिसंदधे शरः
कार्मुके कणितभीतिघातये ॥ २१ ॥

तेन तस्य विदधे न संगमात्
सायधेन शितिनापि किंचन ।
केवलं शगिति कोपपायको
प्रायणीय पतितो गतो ज्ञेया ॥ २२ ॥

संग्रहस्य विपत्तीकृतायुधं
नागपाशादहत्तरुभिर्घनम् ।
तं बंधं मुनाली बलोज्ज्वरं
दाकाजिरपयननंश्च यथा ॥ २३ ॥

दानिनं विपुलबंधामुन्नतं
भीषणं कुपितमानसं रणे ।
वेदिराजमवधीह्रदाधरः
सिंधुं मृगपतिबंधोद्धतम् ॥ २४ ॥

सद्रखंडितपुराभ्रखंडं
दौद्रमिर्मितकबंधननंम् ।
सुभिक्षुं भगवदभुर्करं
भद्रभूरित्यद्वद्वदिमुत्तम् ॥ २५ ॥

संविधाय रणमित्यनाकुली
 भीष्मराजतनयं विमुच्य च ।
 स्वां पुरीं प्रति शनोत्सवामुभा
 जग्मतुः प्रमुदिता बलाच्छ्रुतो ॥ २६ ॥

रम्यरैघतकसानुमंडने
 देवनन्दननिमे धने तथा ।
 पाणिपीडनविधिर्विधानतः
 प्रीतयोरभवद्ग्निसन्निधौ ॥ २७ ॥

तत्र वृत्तविधिपाणिपीडनं
 चारुभूषणधरं वधूवरम् ।
 यांधवैः सह विवेश तत्पुर
 दशनोत्सुकविलासिनीजनम् ॥ २८ ॥

माघयं नवयधूसमन्वितं
 द्रष्टुमन्यकरणीयवर्जितः ।
 लाजपाणिपुरसुं रीजनो
 हर्म्यपंक्तिशिखरेष्यचेष्ट ॥ २९ ॥

काचिदायतत्रिलोचनोत्सुका
 कञ्जलेन तिलकं कपोलयोः ।
 कुंकुमं नयनयोर्निषाय च
 प्रादरोह भवनाप्रकृष्टिमम ॥ ३० ॥

केशपाशमपरा जयाम् श्रुयं
 धंसि मान्यमपि नापगच्छति ।
 पाणिपद्मविधूतस्तर्नाशुका
 त्यक्तविद्यममगात्रिलोकिणुम् ॥ ३१ ॥

अन्यथा कनकनूपुरद्वय—
 प्रत्युतधयनमूषया पुनः ।

द्रष्टुमानु गतया यज्ञिकूपये
चक्रिरे स्मितमुखा षडूजनाः ॥ ३२ ॥

मेखलापथनिघेदितं स्फुरत्—
तारहारलतयातिमुग्धया ।
जालमार्गनिहितास्यपाम्यया
दृश्यतेऽस्म हरिरायतस्रया ॥ ३३ ॥

र्थापतिर्निग्रयधूसमन्वितो
मन्मथ रतिसाक्य विद्वेषयन् ।
यायदापिपति मंदिर त्विय—
स्तापदेयमयदत् परस्पत्म् ॥ ३४ ॥

दानमद्भुतमदायि किं तपः
पूर्वजन्मनि कृतं सुदुष्करम् ।
देषतं सुमहदेतयाधया
राधित यदयमादधौ करम् ॥ ३५ ॥

तद्गनादि यदि कोपि सत्यधी—
रादिशोष्ठयमपीह निस्पृहाः ।
अथुरादिविषये विदग्धहे
तत्तर्पणमिति काश्चिदृचिरे ॥ ३६ ॥

न्यमादिषच्चनं यज्ञिकूपधे
संकटे भृगवृक्षां समानयत् ।
कर्णजाहमनुलं षडूवरं
संपदास्पदमपाप मंदिरम् ॥ ३७ ॥

रेयतीमदनमाविशद्वल—
स्तद्विपोगहृत्तकांतिसुंदरः ।
बाहुदंडदमितारिमंडलो
राजहंस एव पतिनीसरः ॥ ३८ ॥

प्रपञ्चनरिते ।

सद्य पारवनिताममन्वितं

यस्तु काञ्चनघनाद्रिपुग्निम ।

सप्तभूमिकर्मनेकयाहन

रुक्मिणीयमतये दिशन्रूप ॥ ३९ ॥

मानसे वपुषि यान्ति रुक्मिणी

शाङ्गिणो निविशिशं गुणाधिका ।

खेचरी तु विरहातिपीडिता

दुर्बलापि न ममौ कथञ्चन ॥ ४० ॥

रुक्मिणीवदनपद्मपट्टपदे

माघवे रतिसुखान्धिमध्यगे ।

नारदेश्च परितुष्टमानसे

दुःखमापि परमेव सत्यया ॥ ४१ ॥

अन्यदा निधुचने समं तथा

पत्रपूगफलचूर्णसंचयम् ।

वर्षितोज्झितमनंतसौरभं

स्वांघरे निशि बंधं माघवः ॥ ४२ ॥

तत्पिधाय सहसा निजांशुकं

केशवः प्रणयकोपसंगताम् ।

वांचितुं प्रियतमां सुकेतुजां

प्राविशत् सदनमद्गुतास्पदम् ॥ ४३ ॥

तं विलोक्य नवबलभापतिं

सा चुकोप मनसाभिमानिनी ।

वक्रयाकथयचनैरतर्जयत्

सोपि तां प्रति वितीर्णसद्वचाः ॥ ४४ ॥

तर्ममर्मपरिचालनागिरः

सत्यया सह पिधाय केशवः ।

स्वांचलस्यमितववापंकजः

स्वापकेलिमयलंप्य तस्मिन् ॥ ४५ ॥

उत्तरीयकानियद्वयस्तु यत्

सौरभाहतपडंमिडलम् ।

तद्विलेपि शयनाद्वृष्टिः स्थितं

सा विलोक्य परमीर्षयाददे ॥ ४६ ॥

सा प्रपीप्य तदलं भृगोक्षणा

माघयं प्रति लिलेप सुंदरम् ।

म्यं यपुस्तद्विलोक्य केशव -

स्तां जहास करतालमुषकैः ॥ ४७ ॥

पत्रपूगफलचूर्णसचयं

द्ययितं यदनलीलया युतम् ।

आयत्ताक्षि मम यद्दमंचले

पार्वणेन्दुमुन्वि किं न पश्यसि ॥ ४८ ॥

त्यतिपता खचरश्चप्रनायको

यत्तुभा मम यतोयिभूयिता ।

आस्तथापि परपीयमादरा—

दंगभोगमनुलेप्नुमीदमे ॥ ४९ ॥

सा निशम्य यच्चनं विचक्षणा

रोपरत्नायदनायदम् प्रियम्

मैनुजा शठ हृष्टाश्रया हता

सा मया तव पुरो गुरुहता ॥ ५० ॥

अंगभोगमपि रुक्मिणीमत

मग्निप्रयं प्रियतमांचले रिपतम् ।

नदपुत्र तव काधिकारिता

ममैकर्मणि विदग्धभूषणे ॥ ५१ ॥

अनुसूचिणे ।

वाङ्मयमभिषाङ्गं मानिनी
 ज्ञानमात्रं गुरिता जगत्पथः ।
 कश्चिन्मयी पश्यन्मन्त्रं
 प्रथमं मम देव श्रीगुरुम् ॥ १२ ॥

एवमग्नौ किमिवाङ्गं रूपम्
 तापूदाग्नुमिदं नैविकेरी ।
 तन्मदोत्तमनिरीद्रातम
 कर्तुमागदय कश्चिन्मयीयुद्धम् ॥ १३ ॥

तामराद्यं च जगत् माधवः
 एवो वन मत्त भिनांशुका मयी ।
 तद्यत्तारं च तमेति भीष्मता
 मर्त्यशाक्यपरागा दि योरितः ॥ १४ ॥

यायुर्कंप कृतनामिनां ह्यं
 भृंगरात्रिविदितो जतोत्तमम् ।
 पक्षिनादत्रयशब्दमुद्धरं
 मत्तरेकिकुलन्यमंकुलम् ॥ १५ ॥

पल्लवेन मं हनाथ सा तत—
 लङ्घोपयनमात्रं सुंदरम् ।
 कल्पशासितमिन्दुलकृतं यथा
 नंदनं बलमिदा पुलोममा ॥ १६ ॥

कुलनामरसचादलोचना
 लोलहारविलसत्पयोधरा ।
 हारिहाटकशिलानितंबिनी
 भाति तत्र घनितेय घापिका ॥ २७ ॥

रक्तशोकहृदशोकपल्लवे
 वामपाणिमुपयुज्य दक्षिणम् ।

यज्ञपद्मतरलातिथारिणे

तस्य मूलनिहितैकपादया ॥ ५८ ॥

स्फाटिकाघनितले पद्ममं

संविधाय च विलोचने स्थिते ।

स्थीयतामिति हृदोदरि त्वया

तामर्धयममिधाय सोगमत् ॥ ५९ ॥

खेचरीमदनमाप्य सात्यर

तामथो िगदतिस्म केवलम् ।

भूषणस्य करभोद भंदनं

दक्षिमणी त्वदनुयाम्यति श्रिये ॥ ६० ॥

रूपयायनकुलातिगर्धयो—

हांनुमत्र चरित तयोरथ ।

शंनुकेन निभृतं सर्वापम

गुल्ममभ्यर्मापिशच माधय ॥ ६१ ॥

तां तथा समवलोक्य नस्यया

चिह्नितेस्य किमियं सुगंगना ।

नागयोपिदथ तिष्ठकन्यका

रोहिणी किमुन कामयत्तभा ॥ ६२ ॥

या ममात्र धनदेयता धने

पूर्वजन्महतपुण्यपावन ।

सा मदीयगुणसंज्ञनेष या

घशुषोत्तमदानु गोचरम् ॥ ६३ ॥

नूनामिष्टयदेति तां मुदा

देयतां सममिगद्मुपयता ।

वस्वभूषणसमन्विता तत

सा मम ह्य मविधापे गजले ॥ ६४ ॥

प्रद्युम्नचरिते ।

सा विगाह्य मणिवापिकाजलं
संप्रपूज्य कुसुमैः सुगंधिमि ।
पादयोः सयिनयः प्रणम्य तां
याचतेऽस्य धरमिष्टमंजसा ॥ ६५ ॥

रुक्मिणीं प्रति विरक्तमानसं
त्वं विधेहि मयि देवि किंकरम् ।
माधवं यदि ममास्त्यनुग्रहो
दैवतं हि फलवद्विलोकनम् ॥ ६६ ॥

देवतास्तुतिविधायकं यच्चः
संनिशम्य विपुलोरसोद्यतः ।
गुल्ममध्यगहनादसौ हसन्
निर्ययौ खचरराजकन्यकाम् ॥ ६७ ॥

अग्रवीच सुतनु त्वयाधुना
रुक्मिणीचरणपूजनाद्यदि ।
प्राप्यतेऽत्र सुमगत्वमुद्यतं
येन न स्यजसि मानसंगमम् ॥ ६८ ॥

माधवात्समधिगम्य रुक्मिणीं
सा प्रसन्नवदना यहिः स्थिरा ।
संचुकोप हृदये विचक्षणा
नं हसद्भ्रूवन्माह मर्मगमू ॥ ६९ ॥

यादृशो जगति नन्दनन्दनो
गीयसे खलु तथाधिधो भवान् ।
गोपवर्जमपरस्य कस्य वा
जायसे विलसितं खलेदशम् ॥ ७० ॥

तादृशोऽपि विधिना निरूपितो
राज्यभारत्वहने सुदुल्भदे ।

स्वं तथापि न जहासि पूर्वेजं
प्राकृतं गुणमनन्यसंभवम् ॥ ७१ ॥

भीष्मजा मम कनीयमी स्वमा
पूजिता यदि मया सपर्यया ।
किं स्वया परमतोपकारिणा
निर्विद्येक हसितं निरर्थकम् ॥ ७२ ॥

सामसां समयधुष्य नामतः
सत्यकोत नमतिस्व दक्षिमणी ।
शारदेन्दुघदना प्रियंवदा
प्राकृतो हि धिनयो महात्मनाम् ॥ ७३ ॥

दोर्भ्यां समालिख्य परस्परं ते
सभाप्य कल्याणपद्मांसि मुष्टे ।
रूपं निरूप्याप्रतिमं विदग्धे
स्वं स्वं निषामं प्रतिजग्मतुम्ते ॥ ७४ ॥

दूनोन्यदा कुरुपतेरविशतस्मभायां
धीधीपतेः स्वचरराजमुतासम्भव्य ।
पादां प्रणम्य च विमुच्य च लेखमध्रं
दक्षामने निविदिशे परितुष्टचेताः ॥ ७५ ॥

स्वस्तिधीकरिपत्नानात् क्षितिपतिर्दुषोध्यनः सादरं
धीमद्धारयतीपुरे सिपुशिरश्चूडाननांघ्रि हरिम् ।
आनंदादिति यतिः तेभिरनिनं भ्याप्चेत्ततो भायिनो-
राधाभ्यां सुतयोविंषादविधिना मैत्री विधेया परा ॥ ७६ ॥

सातापो मुदितमनास्तथेति मत्या
स्यां भूयां निज्जयसनेः प्रदाय पारुभै ।
संग्रेष्य स्वमनयसोर्हरथ दृतं
तत्रासां हरिरनयः सुखेन तस्थौ ॥ ७७ ॥

इति धीसिधुरात्रसत्समहामहानमधीवपटगुणे, पठितमहासेनाचार्यस्य
कृते प्रदुपचरिते कृतीद सर्गे ॥ १ ॥

मनुष्योः शरीरोः ।

—

मनुष्योः शरीरोः कर्मफलमेव
पुरुषोऽप्यनुभवकर्मणाम्
अप्यनुभवकर्मणाम् विदित्वा मनी
शान्तिवशात्तदा ह्यनु विदित्वा ॥ १ ॥
मनुष्यकर्मणाम् विदित्वा
ननु मनुष्यकर्मणाम् कर्मणाम्
मनुष्यकर्मणाम् विदित्वा मनी
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ २ ॥
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ ३ ॥
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ ४ ॥
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ ५ ॥
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ ६ ॥
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ ७ ॥
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ ८ ॥
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ ९ ॥
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा
मनुष्योः शरीरोः कर्मणाम् तदा ॥ १० ॥

कुटिलकोमलनीलशिरोरहान्
पदतले तनयस्य निजान् दधे ॥ ६ ॥

अथ मदीयगुणस्य करग्रहो
भयति तेष्वयमेव विधिः स्फुटम् ।

इति निशम्य विहस्य च सा जर्गा
यदति यद्गणिनी मम तत्प्रमा ॥ ७ ॥

स्थितिमिमां प्रविधाय परम्पर
प्रतिभुषं हलिनं प्रतिपद्य मे ।

सकलसम्पत्समेतनरोत्तम
प्रभुसमक्षमुदारमती स्थिते ॥ ८ ॥

अथ निशापिरमे यग्मदिरे
नृपसुता शयिता शयने मूर्धा ।

मदनशग्ममहोरगस्यसूचका
य एह तानखिलान् सुखमंशन ॥ ९ ॥

नभसि देवधिमानमधिष्ठिता
किल घरामि सुख निजलीलया ।

त्रिदशकुंजरमर्कद्वुताशना
कुमुदयंधुमपांपतिमुद्धतम् ॥ १० ॥

इति विलोक्य सुता नृपतेस्तदा
समपधुष्य निषेद्य च विष्णवे ।

प्रियतमेन निषेदिततत्फला
परमतोषमियाय नृपात्मजा ॥ ११ ॥

मधुचरस्त्रिदियादथ षोडशात्
समनुभूय सुखं त्रिदशापिपः ।

समवतीर्य ततः पुरुषुष्यत—
स्तदुदरस्य बभूव विभूषणम् ॥ १२ ॥

सङ्गस्यभिने ।

शुभिनित्ताशापत्रे शक्तिना शुभं
 स्वयंशाशाशुभानि कनीच नाच
 शयवत्रोचय कशाच विश्वम्भु
 सुप्रमणापुरेण गुणावधिम् । ११ ॥
 शयननिर्मलताशुभादिमा
 मन्त्रिनिता कृष्णवृक्षकषाभूता
 अजगता शयनेऽहशागारं
 शयमवास्तुनतांशुदगमन ॥ १२ ॥
 इति विद्यात्मवाच्य शरीरत
 कृतममलगाभीदिनपारवा
 शुभतिविप्रदयोगशमुचये
 प्रपरमममचरं सुगुणे शूनम् ॥ १३ ॥
 विषयपांशु दिशो वरा निर्मलाः
 सुप्रमयम् ककुभो मददायवो
 इति शुभानि शम्भुशुभेकषा
 अगति अगमनि पुण्यवतलरा ॥ १४ ॥
 समयलोक्य सुनं रविरोचिर्ष
 परमतोपमवाप्य मवांयया ।
 सुतसमुद्गयसूचकमप्युतं
 प्रति शिषाय नरं नृपत्रेः सुता ॥ १७ ॥
 स च यिलोक्य तदा शयितं इति
 निधिविशे शनकैश्चरणातिके ।
 तदनु खेचरजाप्रहितो नरः
 समुपगम्य शिरःसविधे स्थितः ॥ १८ ॥
 क्षितिपतायय आमरिते क्षणात्
 प्रथममक्षमिसमीपमुपेयुषा ।

इति तदामिदधे पुदधेण सः
 क्षितिप नन्द चिरं सुनज्जन्मना ॥ १९ ॥

इति निशम्य षष्ठो मुदितस्तदा
 नृपतिलस्म विमुच्य नरोत्तमः ।
 सकलमेव नराय ददौ धनं
 स्यात्सुनज्जन्मनिघाननिवेदिने ॥ २० ॥

मुररिपुर्यदतिम्म नियोगिनः
 प्रमुदितः सहसा विदितानतीन् ।
 निगदत परिमोच्य गणं द्विषां
 विधियदाशु पुरे क्रियतां क्षणः ॥ २१ ॥

नदनु नम्रनरेण हरेस्तदा
 खचरराजसुतामुतलंभने ।
 चलितचारुमुखस्य निवेदिते
 धनमदारसं महोन्मयपूर्वकम् ॥ २२ ॥

क्षितिपतेः सुतज्जन्ममहोत्सवे
 पुरमवाप परां रमणीयताम् ।
 गोजपुरं परेभागमगाद्यथा
 जनेनकालमद्ये जिनेचक्रियाम् ॥ २३ ॥

प्रियतमांगजलाभवशीरुतो
 धनमलं वितरन् सकलाधिने ।
 प्रमदयन् निजवांधवसंतति
 सुखमर्सां परिनुष्टमनाः क्षिपतः ॥ २४ ॥

अथ गेहे तनयोत्सवसंपदा
 यदुनूपस्य तदा दिन पंचके ।

१ सख्यमाया । २ कृष्णः । ३ इक्षिनागपुरम् । ४ गुणोत्कर्षः । ५ जन्ममहोत्सवे ।
 ६ तीर्थकरचक्रवर्तिनी, अथवा शान्तिकुम्भारणाम् । ७ सुखं यथास्वातथा ।
 ८ कृष्ण । ९ सन् । १० क्षिति ।

हरिसुनापहृतिं घतं भाविनी-

ममहमान इवास्तमगाद्रयिः ॥ २५ ॥

मुकुलिताञ्जविलोचननिष्पतन्-

मधुपसाञ्जनयाप्यजलाधिला

करणचक्रैकतच्छलितो रुद्-

दिनकरेऽस्लमिते नलिनीवधूः ॥ २६ ॥

पतति मृच्छति घुम्यति बहमं

वलितकंधरमेर्नमुदीक्षते ।

दिनकृते परिकुप्यति चक्रिकां

विरहकातरर्षीरहरस्यये ॥ २७ ॥

नियन्तितो जलधो पतिते रयौ

रुचिररागकृताम्बरशोभया ।

विंधयताममहास्मि निषेयितुं

चिरमियानुगतं किल मंध्यया ॥ २८ ॥

तपैतकामुकमिष्टमपि क्षणा-

दपैरदिगलिका विंधेदाळयान् ।

प्रकृतिरक्तमर्षीक्षणयोः प्रियं

विंधंनुमांशु बलान्निरेकागयन् ॥ २९ ॥

सति तमोतिकने प्रेथितुंभिने

सममवरगमतास्त्वल्लनिष्ठयो ।

प्रभुतमे मरिचिने द्वि गुणाधिको

म लमने गुणार्गावधमदूतम् ॥ ३० ॥

१ शोदायुषइवाययम । २ अनाःयकम । ३ अकत र्गगप्यस्वातिन । ४ अयम
 ५ अकत । ६ अयुष । ७ अकत । ८ विधिदत्त । ९ अकत
 १० अयुष । ११ अयुष । १२ अयुष । १३ अकत । १४ अकत
 १५ अयुष । १६ अकत । १७ अयुष । १८ अकत । १९ अकत । २० अकत
 २१ अकत । २२ अकत । २३ अकत । २४ अकत । २५ अकत । २६ अकत । २७ अकत । २८ अकत । २९ अकत । ३० अकत

तमसि भिन्नरसांजनमग्निमे
 सति न भूतं नभो न दिशो दश ।
 न सरितो न नगान च धीरुधो
 निरघधिजगतो मन्दिने शर्भा ॥ ३१ ॥
 नमसि सान्द्रतमे गृहदीपिका-
 नियहमाप पगं गमणीयताम् ।
 मन्दिनमध्यगतोऽपि विराजते
 विमलमूर्तिरत्नं सुदशान्वितः ॥ ३२ ॥
 अथसुतस्य विधाय विधानतो
 विधिधरक्षणमप्युतयहभा ।
 मृदुतमे शयने घरमंदिरे
 मुखमशत महद्विंशतोऽसया ॥ ३३ ॥
 कंकपूर्यरधोन्यभवे उला-
 म्भुदतप्रमदो विरहातुरः ।
 ईतरदुष्करपंचतपस्वपन्
 सैपितमूर्तिरभूच्चिरकालतः ॥ ३४ ॥
 कुमततस्यनिवेशितमानसो
 मृत्तिमघाप्य सै दानंयतामगात् ।
 नृपंसुताभयनोपरिमच्छतो
 गतिरंमुष्य परे स्वद्विताभयत् ॥ ३५ ॥
 मम कुतोमजितः स्वद्विता गति-
 धिरमिति प्रदिशिस्य विषुष्य सं ।
 गतिनियारणकारणमैर्मेकं
 हरिति कोपमगाच्चिदनुवेरिणे ॥ ३६ ॥

१ वयोवृद्धः । २ आश्रयः । ३ धिग्दशांशः वा दशदिशांशः ।
 ४ कनकरथः । ५ मधुनाहता प्रमदा यस्य तपोक्तः । ६ अत्यप्रणीतं क्वचि-
 ताधनं तपः । ७ कृतविप्रेतः । ८ कनकरथः ९ अमुखात्तपः । १० दशदिशः ।
 ११ दैत्यः । १२ दैत्यः । १३ कर्म ।

कुमतेसंभयबोधनिरूपणा-

द्विंदिनघानिति मे दयिता पुंरा ।

मधुचरेण हता तदमुं हठा-

घदि न हन्मि वृथा मम दैत्यता ॥ ३७ ॥

इति विचिंत्य चिरं समथाप्य तत्

नृपसुतामवनं परिवेषिम् ।

निशितशस्त्रकरैः सुभटैस्तदा

यदवलोक्य मनाक् चकितोऽभवत् ॥ ३८ ॥

भटकदम्बकमाशु विमोहयन्

नृपसुतं प्रथमं समुपाहरत् ।

वियति दूरमगाच्च ततः क्षणात्

ज्वलितधूमशिखाण्यमहासुरः ॥ ३९ ॥

शिशुममुं प्रविलोक्य स दानधः

स्मृतपराभवकारणकोपतः ।

हसति जल्पति दारुणमीक्षते

किमिति ते विदधामि सुदुष्करम् ॥ ४० ॥

इति विकल्पकदम्बकमुष्कै-

रभयदाशु सुतस्य दितेस्तदा ।

किमु रिपोः करघाणि शठात्मनः

कथममुं तृणहानि विधानतः ॥ ४१ ॥

उतं करोमि खरेनखरेः क्षतं

जलनिधौ निदधे घडयानले ।

किमथवापिदधे हरेदा रिपुं

किमु ददामि यलि वैलिभोजिनां ॥ ४२ ॥

१ विभंगोत्पन्नावधिज्ञानरूपणान् । २ ज्ञानवान् । ३ पूर्वभवे । ४ तस्मात्
तरणात् । ५ बालकं । ६ धूमोऽशस्य । ७ दैत्यस्य । ८ शिष्टं । ९ अथवा ।
१० आच्छादयामि । ११ पाषाणेन । १२ काकानां ।

इति विधित्य चिरं से निनाय तं^१
 गुह्यगिरि परतश्चकामकं ।
 धनमहाखदिराटयिमध्यगं
 शिशुममुष्ये चकार च कन्दरे ॥ ४३ ॥
 उपरि तस्य विधाय शिला तदा
 निजपदं गतधानध दानधः
 फलममोषुपर्यातु पुरामधे
 स्वयमनुष्ठितदुर्नयशासिनः ॥ ४४ ॥
 परमधे तपसोतिसुनिर्मल
 चरमेदेहतया न च दानधः ।
 मृतिमैमुष्य विधातुमलं हठान्
 सुकृतिनां प्रमर्षति न वैरिणः ॥ ४५ ॥
 निशि शिशोरसुरेण रूपाघता
 किमु कृतं रिपुणा यत मां विना ।
 इतिनिरूपयितुं तदनुष्ठितं
 रथिरलंष्टनयानुदयाचलम् ॥ ४६ ॥
 अथ गिरौ यिज्यार्कसमाह्वये
 दिशि यमस्य समस्ति पुनं परं ।
 त्रिदशोपाससमृद्धिमिर्बधनं
 जलदकूटमिति प्रथितं भुवि ॥ ४७ ॥
 तदधिपो नृपतिः^२ सितिसंवरः
 समधिरह्य विमानमलंष्टनः ।
 नृपगुणैः सह कौन्थनमालया
 यनविहारमगात्रिजलीलया ॥ ४८ ॥

१ दानधः । २ नीतवान् । ३ शिशुं । ४ पर्वतनाम । ५ पर्वतस्य । ६ शिशोः ।
 ७ बालकः । ८ प्राप्नोतु । ९ समाचरितान्गायह्रमस्य । १० बालस्य । ११
 स्वर्गमगृद्धि कारकं । १२ मेघकूटं । १३ बालसेवकः । १४ महिष्यया ।

सुरेन्द्रपुत्रने करलीयने

क्षिमिरी वृधुमंदरकंदरे ।

समनुभूय सुरं स तथा समं

गिरिमयाप तममंकभूपितम् ॥ ४९ ॥

सन्धराजविमानमधाम्बरे

वरमदेहशिशोरुपरिम्भितम् ।

मज्जति यायदिदं न पुरस्तरः

समभवाम्भे तदा हृदि विस्मित ॥ ५० ॥

विशद्वोधनिधिमुंनिनायक

किमुत कोपि त्रिपुनं दुराशयः ।

जिनपतेरुत किमु निकर्तनं

म्भितमधः किमुनोऽस्येशरीरभाक ॥ ५१ ॥

समयनीयं तनो विपनो गिरि

वृधुकयकविनिभतमास्ताम् ।

विक्रमनी दण्ड न मनामनी

सन्धराजगुप्तत शिखा तदा ॥ ५२ ॥

गुर्दागलासपनीय तम तदा

शिमिलले दृष्टत शपिनोऽर्षक ।

विश्विगतात्मने मयभूदशा

कालमिति प्रकट कथयन्निव ॥ ५३ ॥

कुटिलदृ नलमिदममलकं

विद्वक्त्रप्रदलापमयोपमे ।

सदनमिदंनिगन्निनाकः

मेवमृच्छालसमानमुज्जालितम् ॥ ५४ ॥

चेदुलपाणिपद्ं विहितस्मितं
 चरमदेहतया जितचैरिणं ।
 विधिधलक्षणलक्षितविग्रहं
 सकलसत्यमनोनयनोत्सवम् ॥ ५२ ॥
 सं परिगृहा शिशुं मुदितोऽप्यदन्
 प्रियतेमामिति घालमदाम्यहम् ।
 तप गृहाण सुते दयिते शुभं
 त्वमसि देवि यतोऽगजजालंसा ॥ ५३ ॥
 इति निशम्य गिरं दयितस्य सां
 प्रयिततान मुदा करपल्लया ।
 समथलोक्ष्य निबुञ्चिनपाणिका
 समगद्दयितामिति स्वादम् ॥ ५४ ॥
 किमुत ते दयिते करस्मंहति—
 स्तनय पंचशती तप विद्यते ।
 भयति तैश्चरणादतिगोचरो
 हृदयशल्यमयं मम घालकः ॥ ५५ ॥
 यदि भवेत्सुपुत्रं च कृतं मया
 परभवे तदयं शिशुराविशन् ।
 प्रियतमाद्द्रमेष न मे पुन—
 स्तद्विलमार्थं सुतेन ममामुना ॥ ५६ ॥
 इति निगद्य च सा भयदुर्धक—
 नयतयारिपरिप्लुतलोचना ।
 समथलोक्ष्य जगाद च तां पुनः
 सुतनु मा भय दुःखितमानसा ॥ ५७ ॥

घेदुलपाणिपदं विहितम्भिनं
 चरमदेहगया जितर्षणिं ।
 विविधलक्षणलक्षितविप्रहं
 सकलसत्यमनोनयनोत्सवम् ॥ ५२ ॥
 खे परिवृष्टा निशुं मुदितोऽपदम्
 प्रियतेमामिति धालमदाम्यहम् ।
 तय गृहाण सुभं दयिते शुभं
 त्वमसि देयि यतोऽगजलालेखा ॥ ५३ ॥
 इति निशम्य गिरं दयितस्य खे
 मयिततान मुदा करपादर्या ।
 समवलोक्य विबुञ्चितपाणिकां
 समगददयितामिति खादरम् ॥ ५४ ॥
 किमुत ते दयिते काररंहति—
 स्तनय पंचशती तय विद्यते ।
 भयति सैद्यरेणादतिगोभरो
 हृदयनास्यमये मम धालकः ॥ ५५ ॥
 यदि भवेत्सुहृते च हने मया
 परभवे तदयं निशुगविदाम् ।
 प्रियतर्मादरमेव न मे कुत—
 स्तईत्यमये नृतेन ममामुना ॥ ५६ ॥
 इति निगद्य च तत भयदुर्ध्व—
 मंपनपाणिपरिपुनलोचना ।
 समवलोक्य जगाद् स तां पुनः
 सुननु मा भय दुःखितमामगा ॥ ५७ ॥

१ अथलकाचलदा । २ अतईवा । ३ अथलकाचल । ४ सुदामितस्य । ५ अथ-
 लकाचल । ६ तस्य । ७ अथलकाचल । ८ इति ।

प्रियमे युवराजपदं मया
 तय समक्षमदायि सुनाय ते ।
 किमिति शोकहिमेन विलम्ब्यते
 मुत्सन्नरोजमिदं पत सांप्रतम् ॥ ६१ ॥

समुपलभ्य च तद्वचनं तथा
 शिञ्जुर्मा जगृहे कनकस्रजा ।
 निजपदं च जगाम स खेचरः
 हृत्सममुत्सवमेश्वरगामिमि ॥ ६२ ॥

प्रथिदय निजमदिदं समुदिनः समं वंधुमि-
 र्व्यथेदयदिदं घने मुत्सममूत मे यत्प्रमा ।
 ततोप्रकटगर्भिका विशतु मूर्तिगेहं मुदा
 पुरं कुल्ल लेखराः क्षणपरं परहारि च ॥ ६३ ॥

तथाहृतमंशोपत पुत्रमथेत्य विचार्य-
 त्तिगाय भुवनं यथा वामनेपशामंगमात् ।
 मुग्धुनिजनमाननो विपुलदानत पूजया
 वम्य मुदयेन जनान स्वयम्पुत्रजम्भोत्सवः ॥ ६४ ॥

पूजां विधाय महती जिनमंदिरेषु
 दानं च वाचकप्रनाय भूशं विंतीये ।
 सार्द्धं तथा परिजनेन च बाल एव
 प्रद्युम्न इत्यमिदधे लयेगविनेन ॥ ६५ ॥

इति श्रीकालियुगप्रसादमहाभारतमधीपादपुत्रो वरिन्धी-महाभोजाभावेकते
 प्रद्युम्नचरिते सप्तं चतुर्थं सर्गात् ॥ ६ ॥

पंचमः सर्गः ।

संपेत्यदे त्रिदशयाससमानसारे
कामेभिनंदति गृहे स्वचराधिपस्य ।
बाले हनेऽधरिपुत्रा हरिवेहभाया
वृत्तं पदामि यिषिधाद्भुतकारि लोके ॥ १ ॥

सुसोत्थिता हरिवधुः कलहंसनादा
तल्पं तेनूजर्दितं सहसा विलोक्य ।
इत्थं व्रथीति परिवारमशेषमानु
कासां सुतः कथयमामपहाय यातः ॥ २ ॥

माया तु किं सुरकृता किमुतेन्द्रजालं
स्वप्नोऽथवा किमु दशां तिमिरं जहृमे ।
विस्रं विकारं मम किंतु हतोऽथ बालः
केनाऽपि पूर्वमवयैरिहृता सुरेण ॥ ३ ॥

किं चेष्टिकाकर्मसरोरुहसंगतो वा
किं धातृकापृथुपयोधरपानलुब्धः ।
एवं विधं बहु विधाय विकल्पजालं
मूर्च्छामयाप्य ममभूत्क्षणनष्टचेष्टा ॥ ४ ॥

द्वेषेन सा प्रतिहतेषु सुदारणेन
भूमौ पपान सहसा प्रधिकीर्णकेस्ता ।
धोषंगता परिजनेन हृत्तोपचारा
वशो जघान च ररोद च मुकफेडं ॥ ५ ॥

किं खेटकषेटमटपचयेन लोके
 किं मंडलीकनिषहेन सुमंडलेन ॥ ११ ॥
 हा मां गतोसि गतपुण्यगणं विना त्वं
 दीनं मुदुःखिततर तरसा विहाय ।
 हा हा कः पुत्र विलपंतमलं सकष्टं
 तातं निजं निजकुलाभ्रपतंगमुद्यम् ॥ १२ ॥
 हा तात हा यदुकुलाण्यपूर्णचन्द्र
 हा सुन्दराययव हा कलहंसनाद ।
 हा परस्व धांधधमनोभ्युजराजहंस
 यातः कः पुत्र शुण्भंदिर मां विहाय ॥ १३ ॥
 पर्यं विधं स विलपन् मह धन्वुर्धगः
 घाष्णाम्बुदं व्रुटितनिम्नुलतारहारम् ।
 धुन्यन् शिर परिषदन् बहुधा ध धात्रे
 पदृश्यां जगाम दयितांतिकमाकुलारमा ॥ १४ ॥
 आलोक्य तं शुषदना तरलायिताक्षी
 शोकाकुलापि सदसिष पुनर्मुमुच्छं ।
 दृष्टे जने मति मुदुःखमखे जनस्य
 शोको हि माम परमां नैयतामुपति ॥ १५ ॥
 तन्या स्वयं मुंरजिता करपंकजाभ्यां
 उत्थापिता मलयजादिरसेन सिन्धु ।
 पूर्ण नमो विदधती करणस्यनेन
 मुच्छां विहाय हरिणा सह सा द्योद ॥ १६ ॥
 शोकाकुलं विन्दुलिताखिलकेशाभारं
 म्लानाम्बुजप्रतिममाननमुद्धरंतम् ।

१ मामहादान्वितनगरदेशसद्वहेन । २ मङ्गलकषणम् । ३ दूरतं ।
 ४ कर्मणे । ५ नूतनत्वं । ६ कृपणेन ।

किं खेटैकपेटमटंघचयेन लोके

किं मंडलीकनिघहेन सुमंडलेन ॥ ११ ॥

हा मां गतोसि गतपुण्यगणं विना स्वं

दीनं सुदुःखिततरं तरसा विहाय ।

हा हा क पुत्र विलपंतमलं सकष्टं

तातं निजं निजकुलाप्यपतंगमुंघम् ॥ १२ ॥

हा तात हा यदुकुलार्णवपूर्णचन्द्र

हा सुन्दरावयव हा कलहंमनाद ।

हा पत्स पांधवमनोभ्युजगजहंस

यातः क पुत्र गुणमंदिर मां विहाय ॥ १३ ॥

एषं विधं स विलपन् मह धन्धुर्धनिः

धाप्याम्पुदं द्रुष्टितनिम्नुलतारहारम् ।

धुन्वन् शिर परिघदन् यदुघा च धत्रि

पद्भ्यां जगाम दयितांतिकमाकुलात्मा ॥ १४ ॥

आलोक्य तं सुघदना तरलायिताक्षी

शोकाकुलापि महसैष पुनर्मुमुच्छं ।

दृष्टे जने सति सुदुःखसखे जनस्य

शोको हि नाम परमां नैषतामुपैति ॥ १५ ॥

तन्धी स्वयं मुंरजिता करपंकजाभ्यां

उत्थापिता मलयजादिरसेन सिक्ता ।

पूर्ण नभो विदधती करणस्वनेन

मूर्च्छां विहाय हरिणा सह सा दरोद ॥ १६ ॥

शोकाकुलं विलुलिताखिलकेशमारं

म्लानाभ्युजमतिममाननमुद्रहंतम् ।

१ मामहाडान्वितनगरवेशामूहेन । २ स्वतुलकमलमूर्द्धे । ३ उद्वेगः ।
४ धर्मणे । ५ नूननखं । ६ दृष्टेन ।

धुन्दलतः संशयितं धुनधर्मशास्त्रे

पृथः कृतानुमानेराह रंधांगपालिम् ॥ १७ ॥

ये चाक्रियो विजितस्येचरभूमिपाला

पदस्यइभूमणयिनीकरलधसोलायाः ।

तेऽयंतकेन कवलीकृतसत्यमात्

नामापशोपडिता गुपने विमान्ति ॥ १८ ॥

तीर्थाधिवा मुशलिनो मधुगूनायाः

ये केऽपि र्शाप्यलगत्यनिधानभूताः ।

तेऽपि द्विंपदरथयाजिकृतासमस्थाः

कीनाशशंतदलिताः निघन प्रयाताः ॥ १९ ॥

एवं कृतास्तपरिणाममुपेन्द्र मत्या

शोकं विमुञ्च परित्याकरे नमस्ते ।

शोकापृष्ठे हि जगतां स्पति भर्त्सनीयं

लोकः प्रयातिविकल्पप्रवेश एव ॥ २० ॥

प्रायेण यावत्पृष्ठे मवति मन्त्र ।

भानाग्ययानकुलयापुत्रवर्धिशिरागुः ।

कार्पाद लिष्टाव नुतस्त्वय शाक्रेणाने

वात्याम्भेण नम नागनि नेने योगं ॥ २१ ॥

शोकं विनाय यवसा गाविसव्य कीर्ति

द्विंशत्पदापृष्ठमुनी प्रविनामुपाय ।

दीगापृष्ठो न मन्त्र इत्यजापिपादि

एकान्तानां वचनेऽप्येवमन्त्र ॥ २२ ॥

‘ही मन्त्रमावपजानो ह्यन एव वाच

केवापि पृष्ठे नपिऽपिनिर्गयेत् ॥’

१. शिवशक्तिस्तोत्रम् । २. कृतम् । ३. वचनम् । ४. मन्त्रमावपजानो ह्यन एव वाच । ५. मन्त्रम् ।

६. मन्त्रम् । ७. मन्त्रम् । ८. मन्त्रम् । ९. मन्त्रम् । १०. मन्त्रम् । ११. मन्त्रम् । १२. मन्त्रम् । १३. मन्त्रम् । १४. मन्त्रम् । १५. मन्त्रम् । १६. मन्त्रम् । १७. मन्त्रम् । १८. मन्त्रम् । १९. मन्त्रम् । २०. मन्त्रम् । २१. मन्त्रम् । २२. मन्त्रम् ।

अन्विष्य तं सुयदने महतामद्रेण
 मुग्धे त्वदङ्कगतमेव पुनः करोमि ॥ २३ ॥
 कृष्णाद्भिभीषणसिनोमरुपाणपाणीन्
 दुर्भेद्यकंकटभृतस्तुरगापिरुडान् ।
 शूगान्भटान्विदितपशकुलाघलेषा-
 नन्वेपितुं प्रतिदिशं विमसर्जं शौरि ॥ २४ ॥
 अन्वेप्य मंडलमशेषममी मनुष्याः
 प्रत्यागता विफलयानविलुप्तशोभा ।
 स्वामिश्रमां सविनय प्रणमंति खिन्ना
 देवेति विप्रपयति प्रतिहारपालः ॥ २५ ॥
 पुत्रस्य तद्ददनपंकजमिद्रेकान्ति
 यायन्स्वरघृपसुक्तामहित स तर्था ।
 नायत्सशोकमुरजिद्विगतोत्सवां तां
 द्वारायतीमथतारमुनिर्नभस्त ॥ २६ ॥
 पृष्ट्वाथ कंचन ततः सकलं विदेत्या
 तस्मान्मुनिः परमशोकभरान्तमूर्तिः ।
 सद्यो बभूव गुणदोषविषेकान्यः
 शोकाभिभूतयदनो हरिमासमाद ॥ २७ ॥
 स्थित्या क्षणे हरिमुवाच यद्यो विन्दुसं
 स्याद्वादगर्भमनुलं जिर्नदेवर्गीतम् ।
 शोकं निघार्य निजबोधपलेन तीव्र
 स्वम्यापि नारदमुनिः सकलार्धवेदी ॥ २८ ॥
 यो मोहयासमपहाय वने प्रयातो
 धन्यो जनो जगति कीतममस्तमोहः ।

नूनं न पश्यति स एव वियोगदुःखं
 पुत्रे हने च रिपुणा महसा मृते च ॥ २९ ॥
 आलोक्य माधव तयाद्य सुदुःखमेयं
 मन्ये स्वजीवितमंपेतफलं निष्कामम् ।
 को नाम बांधवमंसातगतं यिलोक्य
 संतोषमेति मतिमानकृतोपकारः ॥ ३० ॥
 संस्यज्य माधव जनं प्रविहाय लक्ष्मीं
 देशयन्ताने परिगृह्य विशोष्य दृष्टिम् ।
 शोकी तभापि तव शोकयशेन जातः
 स्नेहोपया भवति बंधनिमित्तमेव ॥ ३१ ॥
 गृहःश्वतः परमदुःखमुपैमि नूनं
 तस्माद् विमुञ्ज मधुगूदन दुःखजातम् ।
 कोऽन्यो विमोचयति पुत्रवियोगदुःखा-
 स्यां देयमंत्रिसदृशोपि विदुस्तुभ्ये ॥ ३२ ॥
 शास्त्राणि धेस्मि सकलानि तर्धय धर्मं
 त्वं तु मनोदमपरम्य करोषि जतोः ।
 तेन त्वमेव नुद् शोकमथारमनो द्वि
 किं दीयते दिनहने कथये प्रदीपः ॥ ३३ ॥
 शोकापनोदमथ तंभ्य नृपस्य कृत्या
 धीरुकिमतीगृहमयाग मुनिः सानुःश्रमम् ।
 तद्दशनाद्भिमुत्तं महगोश्रित्या सा
 निहात्मनं कनकगतप्रथं विमुच्य ॥ ३४ ॥
 दृश्यं सानुःश्रमविन्दमाननेत्रा
 पादाऽऽज्योदपरि सा पतिता दगोद् ।

१ शिष्यकम् । २ अथये । ३ दुःखमर्तं । ४ कृत्याश्रित्यागः
 ५ पूर्वोक्तद्वयार्थे । ६ मूर्त्तं । ७ कृत्यागः ।

कार्पे विनागिलभुषं घमना मपाय
 किं गिद्यते तव सुतस्य निमोगंजायो ॥ ५१ ॥

ऊचे गुनिं न सुततो मम पुत्रघातां
 लभ्या यतो भद्रार्तिर्वदुमिः समस्तैः ।

भूमं हलेपि मृगयद्भिस्त्वमौ न हए
 सम्प्राणपूकमिति संगलभेय भूषात् ॥ ५२ ॥

तां नाहव पुनस्त्वोयन दीतयकां
 वाहे पुषा मम पनाभिं सुत स्पर्शयम् ।

नील स्वादेन शिपुणा वदि मानयादि
 नस्मात्समादयासति पुत्रि विमुच्य शोकम् ॥ ५३ ॥

कंसानुक्तो यतिरभूद्विमुक्तनामा
 लोकत्रय कस्तत्रामल्यर्षिइदिग्या ।

मिद्धि गत ए हतदास्त्वकमया
 नैमिस्त्रिवातमात नाय न तिन कस्त्रिप ॥ ५४ ॥

गतास्त्रि पुत्रि लघु पुत्रा ॥ ५५ ॥
 शीर्षेभर त्रिभयानं प्रणय य हृषा

जाग्या मनुष्यवर्तिन पुत्रवर्तिन नस्मा
 दाभ्यामनाय निगत नय नास्मपुत्र ॥ ५६ ॥

कंसस्य भुषतिस्तुर्नामिति मन्ववाया
 दूत पतनपदधी पुत्रसामनाय

ऊर्ध्ववर्तिन. दूरध्वन पददवयमान
 स्नापद्वरो नमसि वायवना ॥ ५७ ॥

येषां विद्याय कृतिरसि त्रिभय दवपु
 मन्वा म नास्मपुत्रीन मृगयत् ॥ ५८ ॥

१ इति... २ ... ३ ... ४ ... ५ ... ६ ... ७ ... ८ ... ९ ... १० ... ११ ... १२ ... १३ ... १४ ... १५ ... १६ ... १७ ... १८ ... १९ ... २० ... २१ ... २२ ... २३ ... २४ ... २५ ... २६ ... २७ ... २८ ... २९ ... ३० ... ३१ ... ३२ ... ३३ ... ३४ ... ३५ ... ३६ ... ३७ ... ३८ ... ३९ ... ४० ... ४१ ... ४२ ... ४३ ... ४४ ... ४५ ... ४६ ... ४७ ... ४८ ... ४९ ... ५० ... ५१ ... ५२ ... ५३ ... ५४ ... ५५ ... ५६ ... ५७ ... ५८ ... ५९ ... ६० ... ६१ ... ६२ ... ६३ ... ६४ ... ६५ ... ६६ ... ६७ ... ६८ ... ६९ ... ७० ... ७१ ... ७२ ... ७३ ... ७४ ... ७५ ... ७६ ... ७७ ... ७८ ... ७९ ... ८० ... ८१ ... ८२ ... ८३ ... ८४ ... ८५ ... ८६ ... ८७ ... ८८ ... ८९ ... ९० ... ९१ ... ९२ ... ९३ ... ९४ ... ९५ ... ९६ ... ९७ ... ९८ ... ९९ ... १०० ...

तद्रामणीयकभृतोपि मुनिः सुराणां
 भीर्षुंङ्गीकनगरं समवाप वेगात् ॥ ४७ ॥
 तीर्थाधिपाः सुरकिरीटनिपृष्टपादाः
 पट्टखंडभूमिपतयो मधुसूदनाद्याः ।
 संपत्पदं यद्दधुनापि विभूषयन्ति
 विः पर्यतेऽस्य नगरस्य सनातनस्य ॥ ४८ ॥
 तन्मिन् ददशं सरणं समवादि दूरात्
 सीमंधरस्य मुनिरेव कृतप्रतिहः ।
 पूर्णं नृनाकिभुजगेन्द्रगणैरसंख्यैः
 प्रलोक्यमन्यदिव यन्मिन्नितं विभाति ॥ ४९ ॥
 दृष्ट्वापतीर्यं वियंतो मुदितः प्रविश्य
 प्रद्वंशंगभूरिति नमस्तुतिमाततान ।
 सीमंधरस्य नतनाकेकिरीटकोटि-
 रत्नप्रभाच्युरितपादसरोरुहस्य ॥ ५० ॥
 माघन्मनोभयकरीन्द्रमृगाधिपाय
 भव्याप्लखंडपत्विषोधनभास्कराय ।
 नम्रामराधिपशिरञ्जयुतपारिजात-
 मालारजोदणितपादमरोरुहाय ॥ ५१ ॥
 मोहान्धकारपटलैकनिशाकराय
 संसारकाननमुदीतदधानलाय ।
 निर्वाणपादपफलैकरसायनाय
 स्याद्वाद्गर्भवचनाय नमो जिनाय ॥ ५२ ॥ युग्मम्
 स्तुत्येति मानयसमाधितभूमिभागे
 गत्या स्थितं सदसि चक्रघरो ददशं ।

भद्रप्रवर्ति ३ ।

कर्म कर्त्तुं ननु कर्त्तुं ननु कर्त्तुं ननु

सुखं च विना कर्मणि विना कर्मणा च ननु ॥ ५३ ॥

देव-यथा विमर्शितं कर्मणामपि

स्वाम्यादिभिः वेदितव्यैः कर्मणा मयीतम् ॥

नृपेण कर्मणामपि कर्मणो रक्षायाः

यातो ननु कर्मणो रक्षायाः कर्मणो रक्षायाः ॥ ५४ ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥ ५५ ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥ ५६ ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥ ५७ ॥

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां

कर्मणां तु कर्मणो रक्षायाः कर्मणां कर्मणां ॥

द्वारायती वसतिरज्यलघंशकेनु-^{दोहान्तर । शब्दः ३०}

स्तस्य प्रिया मृगदशी नृप रक्षिमणीति ॥ ५९ ॥

पांछामि पांछितमनोरथकरुणवृक्ष

घोतुं जिनेश्वर हरेस्तनयस्य वृत्तम् ।

देय प्रसीद कथयेति कुठ प्रसादं

विज्ञापिने कथयितुं पुनरात्मेत ॥ ६० ॥

भूपोस्ति यादयकुले हरिदप्रतर्धीः

धीरक्षिमणीतनुभवोस्य यभूय स्रुतः ।

संस्मृत्य पूर्वभयैरमरातिनाऽथ

नीतश्च तक्षकशिलापिहितश्च शक्रे ॥ ६१ ॥

धीकालसंघरनृपः प्रियया समेतो

विद्याधराधिपतिराप च तं प्रदेशम् ।

पालं विलोक्य परिगृह्य पुर निनाय

तस्मिन्नवर्द्धत शशीय कलामिरामः ॥ ६२ ॥

प्रगुह्य इत्यभिधया प्रथितः नृषिध्यां

लार्भः शुभलदनु षोडशभिः समेतः ।

संघत्सरैरपि समेष्यति तत्प्रमाणे-

विद्याह्वयं समुपलभ्य पितुः पुरं ततः ॥ ६३ ॥

तस्मिन् समागतवति क्षितिपाल तस्या-

स्तन्ये भविष्यति वने शुभशांसि सधम् ।

अभिद्रुपंकप्रयना गृहदीर्घिकाः स्यु-

मूलादशोकतरुयो निचिताश्च गुंठः ॥ ६४ ॥

बालैर्दंलैर्युगपदाकुलितास्तमाला

गंधान्धपट्टचरणचक्रचिताश्च श्रुताः ।

विभ्रं जरसृणमिच प्रतिपद्यमानौ
 नास्नाग्निभूतिरितरोपि च धायुभूतिः ॥ ७१ ॥
 मिथ्यादशौ स्वमतपानितयाल्लोकौ
 मिथ्यापदार्यपरिकल्पनपुष्टभावी ।
 तौ तिष्ठतो मुदितमानसवृत्ति याव-
 र्त्तीर्थे जिनस्य वसुपूज्यगुप्तस्य तावत् ॥ ७२ ॥
 धीमाननंतगुणराशिरसंगपंको
 निर्मूलिताद्यधिदपी मदकुंभिसिंहः ।
 जेता परीषद्महारिवरुधिनीनां
 सन्मार्गदर्शनरतो निरतो व्रतेषु ॥ ७३ ॥
 धीनंदियद्दंनमुनिर्जितमारपीरो
 गम्भीर्याग् विधिघबोधधिनिद्रनेत्र ।
 शिष्ये समं विधिघलधिधुर्तस्त्रियोगै-
 स्तद्वाद्यनंदनभुवं समुपेक्षिवान् मः ॥ ७४ ॥ युग्मम्
 आपृच्छय रक्षकममुष्य वनस्य सतः
 योगीभ्वतोपि न विधाय विधि यथोक्तम् ।
 वेदीनिवेदिनशिलाफलकं विधिकः
 तत्राप्यशोकतदमूलमलंचकार ॥ ७५ ॥
 आकसिकीं समयलोक्य वनस्य शोभां
 तस्य प्रभायजनित्वां मुनिपुंगवस्य ।
 सरक्षिणो सपदि विस्मितमानसास्त्रे
 कृत्वा प्रदक्षिणमधैनमनीसिपुष्य ॥ ७६ ॥
 ह्यात्यागतं यतिपतिं जनता जगाम
 धीमग्निनेन्द्रपक्षकजपदपदाली ।

साधून् विनिघ्न युवयोः शतधा न भूता
 जिह्वा कथं द्विजमुतापिति चित्रमेतत् ॥ ८३ ॥
 लोको यत्रो विजयि तस्य निशम्य रोषा-
 दन्योन्यदत्तकरतालमलं जहास ।
 म्लानच्छयी तमषलोक्य तथा हसन्तं
 आर्ता द्विजातितनयी सुतरां विलक्ष्णा ॥ ८४ ॥
 धाद्यालतां ममषलम्प्य ततः प्रतिज्ञां
 तां चक्रतुः सकललोकसमक्षमेवम् ।
 जेष्याथ एष भयतो शुद्धमद्य युक्तया
 अल्पेन किं शठं समं भयता कृतेन ॥ ८५ ॥
 एष निगद्य यचनं सद्नं प्रविद्य
 विप्रां प्रणम्य पितरापिति पृच्छतःस ।
 तातात्र ये शंषणकाः समुपेयिषांस-
 स्तर्शा मनः समभियान्छति जेतुमुर्धः ॥ ८६ ॥
 दिग्ध्यामसः श्रुतिपथप्रतिपंथिभूता
 द्वित्राप्यदानि यदि तेत्र यसन्ति देवात् ।
 स्युत्पाद्य लोकमखिलं निजधर्मशास्त्रै-
 रन्मूलयन्ति सहसैष समूलमस्मान् ॥ ८७ ॥
 पादे विजित्य सहसैष च तात कुर्मो
 प्राप्ते यथात्र न यमन्ति निमेषमात्रम् ।
 तौ जग्मतुः समधिगम्य पितुर्निदेशं
 देशं स यत्र विमलावधिषोषचक्षुः ॥ ८८ ॥
 उच्छृङ्खलैषंडुर्जनैः परितः परीता
 तस्यातिकं जिगमिषू विजिगीषया तौ ।

सयोगिनेष हि शुभाशुभकर्मराशी
दुष्प्राशयो मयदि संस्यकिनेति कशी ॥ ८९ ॥

आमच्छत बहुपरापित्त नः शमीय -
मारण्यभीममहिवाविष शेषमानी ।

कापुष्यतो किमु युषो मयगो वृषेय
धीनरियद्वेनमरो यतिहेममेधम् ॥ ९० ॥

तत्राहयत् कथमयाप्य यनेः शकासं
तो जगमत् मयधिकंमिरगुं शयंती ।

निवृत्त रे मरित्त रे भुतिमातेवाह
शापं ददाति किमु संस्यवर्षात्रिनोपि ॥ ९१ ॥

विषो योनि पुनरिदं समयाचनो तो
कि चापया निगदिनेदंमृमिर्वयोमि ।

त्रेनापि भी मयदि शंदिदुषां समया -
मागो मया शठ यथासिद्धिना मयव ॥ ९२ ॥

मयाच त्रयममयःच यथात्रनम्य
दा निवृत्ता मयनि निवायतो विषेयः ।

संश्राधिदेवेव मुने मुविन्नाय दृष्टया
यत्रोचने मयत्तु वारिनि मायुतोनाम ॥ ९३ ॥

त्रनायतोवेदि मयाश्रितने मत्राय -
द्वयविदुष्यमामय क मयन शि त्रिनवायम् ।

त्रिदेवेभ्यसे विषेयम् शंदिदृष्टमना -
निगम्यदुदि त्रमनायवमय वद ॥ ९४ ॥

वय निवाय विदुषा वृषय र्शित्तो
केतु दिवसोप्यदि वृतेनायथाभायम् ।

१. दुष्प्राशयो २. मयदि ३. संस्यकिनेति ४. कशी ५. आमच्छत ६. बहुपरापित्त ७. शमीय ८. मारण्यभीममहिवाविष ९. शेषमानी १०. कापुष्यतो ११. किमु १२. युषो १३. मयगो १४. वृषेय १५. धीनरियद्वेनमरो १६. यतिहेममेधम् १७. निवृत्त १८. रे १९. मरित्त २०. रे २१. भुतिमातेवाह २२. शापं २३. ददाति २४. किमु २५. संस्यवर्षात्रिनोपि २६. विषो २७. योनि २८. पुनरिदं २९. समयाचनो तो ३०. कि ३१. चापया ३२. निगदिनेदंमृमिर्वयोमि ३३. त्रेनापि भी ३४. मयदि ३५. शंदिदुषां ३६. समया ३७. मागो ३८. मया ३९. शठ ४०. यथासिद्धिना ४१. मयव ४२. मयाच ४३. त्रयममयःच ४४. यथात्रनम्य ४५. दा ४६. निवृत्ता ४७. मयनि ४८. निवायतो ४९. विषेयः ५०. संश्राधिदेवेव ५१. मुने ५२. मुविन्नाय ५३. दृष्टया ५४. यत्रोचने ५५. मयत्तु ५६. वारिनि ५७. मायुतोनाम ५८. त्रनायतोवेदि ५९. मयाश्रितने ६०. मत्राय ६१. द्वयविदुष्यमामय ६२. क मयन ६३. शि त्रिनवायम् ६४. त्रिदेवेभ्यसे ६५. विषेयम् ६६. शंदिदृष्टमना ६७. निगम्यदुदि ६८. त्रमनायवमय ६९. वद ७०. वय ७१. निवाय ७२. विदुषा ७३. वृषय ७४. र्शित्तो ७५. केतु ७६. दिवसोप्यदि ७७. वृतेनायथाभायम्

धुत्वा विषादमिति कानुकतो जनीष-

स्नं देवामाप्स्य विरेलं निविडं चकार ॥ ९५ ॥

एत्थं स्थिते सकलमभ्यजने सभायां

सत्प्राश्निकैर्निविडेषाक्यविशारदहैः ।

धीमत्स्यकिः पटुपटु पदतिस्म पूर्वं

मां पृच्छतं यदि न आयगतं भयद्भवाम् ॥ ९६ ॥

पाक्यं मुनेरिति निशम्य पटुद्वयी सा

दंपोभूरा क्षिमतपुरेःसरमित्युवाच ।

आया प्रपूज्य परिपृच्छ यत् त्वमद्य

कुत्रापि वस्तुविषये यदि संशयोऽस्ति ॥ ९७ ॥

एवं भवत्यद्य कुतः समुपागतौ वां

दपोद्धतायिति यानि. समयोचदेतां ।

प्रामादितोपि जह नैा समुपेविषांसौ

त्वं चेन्न वेत्सि ननु वेत्सि न पुष्पदंती ॥ ९८ ॥

प्रामादितो विपदिषू द्विजसोमदक्ष-

गुनू युषामिति न वेत्सि समागतौ किम् ।

नास्त्राशिभृतिरितरोपि च वायुभृति-

रेता कुतः परमवादिति पृष्टमेतत् ॥ ९९ ॥

एत्थं निशम्य पचनं समयोचतां तां

रि कोवि पूर्वंभवविन्मनुजेषु मध्ये ।

संभाव्यते सद्यति येन मुने विज्ञांकां

संपृच्छसे परमपं शठ नै. त्वमेव ॥ १०० ॥

विरथो युषां न शृणुतं जनतासमक्षं

जन्मान्तर द्वि जसुता कथयामि पृषम् ।

१ जनरहित. । २ संकीर्ण । ३ कथनवाक्यविशारकुशले । ४ मशोदता ।

५ ईषदासपूर्वं । ६ दिवाकरनिपाकता ७ जनीषः ।

प्रायेण जंतुरपमेघं हि दृषिदग्धो
 नूनं स्वभुजामपि विस्मरतीह मोहात् ।
 येनानयोत्तुषिभक्षणपूर्वकं त-
 विषेदकारणमभूदथ विस्मृत च ॥ १०७ ॥

पापेन जातिबुलरूपयशःस्वभोग-
 सं।दिस्यसांभमतिपुतिमिपिंदीनाः ।
 पुण्येन स्वयंमहिता मनुजा भवन्ति
 जानन्निदं पदति जानिमदं न विद्वान् ॥ १०८ ॥

पूयो भयो यदि न यां स्मृतिमेति विप्रौ
 कुर्मन्ततः सफलमाक्षिमतां प्रतीतिम् ।
 विप्रो मया निगदितः अधमं ये आमीन्
 घृष्टरनतरमगान्निजसीमभूमिम् ॥ १०९ ॥

नर्यं हलोपकरणं सं दददां तैस्यां
 क्षिप्तं प्रचण्डपयनेन समंततोपि ।
 भुक्त्याद्र्चर्मं जटपार्तिकरं क्षणेन
 संस्यं शृगालयुगलं तदनतरं च ॥ ११० ॥

दृष्ट्वा क्षणं नेदन्तिर्गृणचिषपुन्तिः
 कृत्या दृती निजगृहं स निनाय कौपात् ।
 मूकस्य चास्य भवने मनु तिष्ठतस्ते
 नोचेद्दृष्टोर्धिपयतां नयतं प्रगत्य ॥ १११ ॥

मूकोप्यय परभये प्रथराभिधानो
 विप्रो हली समभयद्विजभक्तिरक्तः ।

१ मयावीदित्वपि पाठः । २ प्रथविप्रः । ३ भूमौ । ४ गृहं । ५ मृतशृगालयुगं ।
 ६ भक्ष्ये । ७ नयनयोः । ८ गोचरतां ।

इयां संवैरणि यथासमयं सदाति

प्रेणाभवभित्तातुल्यं तुपल्लभाणि ॥ ११२ ॥

इत्यां तुमातनभवं स पतं विवादी

तुं विमेति जतनीति निजेभ्युयो स ।

वक्तुं निताप्तमहमच त्रिहमि वाद

गृहीतभूत ततमोति निर विान्त्य ॥ ११३ ॥

काहेन पीयतमयाप तुमासम्य

भुत्यापयो कटकत समासारिहाया ।

न पात सत्याकिमुनाई न तुन मौने

वत्पुन समाभ्यगित नारायणोमुत्तन ॥ ११४ ॥

मात्पुपमीनि तनया जतक तुतस्य

भायोनि के मैकटसामिनतो स भापि ।

समाभ्यनर विनिवजापि वि तममनात्त

मुदनेनाति न तत ॥ ११५ ॥ नयो न तत ॥ ११६ ॥

तदु इत्यां तनयात्त न ततस्य

ईयां तुमां नवनीयाप ततस्युम

तनयात्त समाति तुतन ति तदवया स

तु स ततस्युति तनतकात्तयात्त ॥ ११७ ॥

इत्यां सुप्रमर्तुं तनय तुतमवया

वत्पुन इत्यां तुमात्त तत सत्य विमुत्तन ।

मुदोत्तवत्तततत तममत्तुत्तियात्त

ईयां ततस्युत्त नवनीयात्त ततस्युत्त ॥ ११८ ॥

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

दीक्षोपत समपलोक्य ततस्तमेवे-
 सम्यक्त्वमापुरपरे तु महापृतानि ।
 देहापृतानि जगृहुः परमार्थतोन्वे
 धर्मं रताः समभयन्निति भैव्यस्तार्थाः ॥ ११८ ॥
 अत्रान्तरे समपलोक्य जनोपनीतं
 गोमायुचर्मयुगलं जनतासमक्षम् ।
 निस्नेजसापतितरां महता यिच्छन्तीं
 विचारमाप्य च ततो गृहमापनुस्तां ॥ ११९ ॥
 दृष्ट्वा सुतायिति जितां पितरौ स कोप
 स्मिंत्वा तदा परममिन्धमघोचतां तां ।
 यत्पाटिनीं बहुविधं द्रविण प्रदाय
 जातं तद्य सफलं विकलं कुपुत्री ॥ १२० ॥
 शस्त्रेण चेत्यपणकान् यिदुषां समक्ष
 जेतु क्षर्मा न हि युषां श्रुतिमार्गवाद्यान् ।
 शस्त्रेण तर्हि निशि तान्वितिहस्य दुष्टा-
 नागच्छतां द्रुनमिति प्रदितां पितृभ्याम् ॥ १२१ ॥
 पित्रोरथाप्य च निदेशमलंघनीयं
 नुष्टां मिथां द्विजसुताविदमूचतुस्तां ।
 यन्तां मतं गुरुजनस्य तदेव चेष्टम्
 एन्प्या तदेव निपतं सुखिनौ भयायः ॥ १२२ ॥
 एयं निषेद्य हृदये शितशस्त्रपाणी
 पट्टीत्रिधेएकदृढप्रचितासिधेने ।
 यामश्रुतिप्रणयिकल्पितजूटबंधी
 तां जग्मतुर्धनभुषं भगवान् सर्वं यंत्र ॥ १२३ ॥

१ सम्यक्समूहा । २ हसित्वा । ३ कटिनं । ४ प्रेषित्री । ५ तुरिष्वा

६ सत्यविमुनिः । ७ बने ।

प्र. च. ५

तान्मन्त्र मोनि मुनिसन्निधिमात्र्य कार्य -
 तान्मोक्षनेत्रा मुनिमन्त्रक्रियात्मदीपार् ।
 शोभादुष्कामस्य तस्य निवन्त्र कृत्वा
 साक्षात्पर्यवेदिनयात्पत्तेर्गामीरीः ॥ १२४ ॥
 अथैव विमलमयागिति दृष्टमिथौ
 द्वेन सवन्त्रागिगानि विनिवन्त्रेण ।
 साक्षेप्यतः सतिनमात्मनया विवन्त्री
 मालक्षती सवन्त्र कस्य न निर्गुणत्वात् ॥ १२५ ॥
 तेन व्याप्तस्य मुनिगुणमस्तुतयोः
 वक्ष्यामीमास्तु सवन्त्रमिन्त्रमीश्वरेण ।
 मन्त्रा दृष्टस्य तन्मोक्षनमात्रियाणाः
 सवन्त्रियाण्य विनिवन्त्र विद्यात्पूर्वम् ॥ १२६ ॥
 अथैव मुनः सवन्त्रियाण्य मया एव सवन्त्रे
 साक्षात्ते न न च वक्ष्यामिति विवन्त्रात्कृत्वा ।
 अथैव मुनिः सवन्त्रदुष्कामदुष्काम
 साक्षात्पूर्व विनिवन्त्रियाण्यमिन्त्रियाः ॥ १२७ ॥
 सवन्त्रियाण्य विनिवन्त्रियाण्य सवन्त्रियाण्य
 साक्षात्पूर्व विनिवन्त्रियाण्य विनिवन्त्रियाण्य ।
 सवन्त्रियाण्य विनिवन्त्रियाण्य सवन्त्रियाण्य
 साक्षात्पूर्व विनिवन्त्रियाण्य विनिवन्त्रियाण्य ।
 सवन्त्रियाण्य विनिवन्त्रियाण्य सवन्त्रियाण्य
 साक्षात्पूर्व विनिवन्त्रियाण्य विनिवन्त्रियाण्य ।

१. १२४-१२५ २. १२६ ३. १२७ ४. १२८ ५. १२९ ६. १३० ७. १३१ ८. १३२ ९. १३३ १०. १३४ ११. १३५ १२. १३६ १३. १३७ १४. १३८ १५. १३९ १६. १४० १७. १४१ १८. १४२ १९. १४३ २०. १४४ २१. १४५ २२. १४६ २३. १४७ २४. १४८ २५. १४९ २६. १५० २७. १५१ २८. १५२ २९. १५३ ३०. १५४ ३१. १५५ ३२. १५६ ३३. १५७ ३४. १५८ ३५. १५९ ३६. १६० ३७. १६१ ३८. १६२ ३९. १६३ ४०. १६४ ४१. १६५ ४२. १६६ ४३. १६७ ४४. १६८ ४५. १६९ ४६. १७० ४७. १७१ ४८. १७२ ४९. १७३ ५०. १७४ ५१. १७५ ५२. १७६ ५३. १७७ ५४. १७८ ५५. १७९ ५६. १८० ५७. १८१ ५८. १८२ ५९. १८३ ६०. १८४ ६१. १८५ ६२. १८६ ६३. १८७ ६४. १८८ ६५. १८९ ६६. १९० ६७. १९१ ६८. १९२ ६९. १९३ ७०. १९४ ७१. १९५ ७२. १९६ ७३. १९७ ७४. १९८ ७५. १९९ ७६. २००

दृष्टी तदा भृशुटिभीषणरुक्षनेत्रौ
 तौ दुर्नेयान्नकनिमो निशि दुष्टचेष्टौ ॥ १२९ ॥

योगीश्वरः सकलसत्यहितः समानो
 मित्रे तथा रिपुजने सुखदुःखबोध ।
 कुर्वे न तस्य यदि रक्षणमद्य साधो-
 नूनं पृथा भवति मे घनपालकत्वम् ॥ १३० ॥

सूर्योदये जनपदैः सह सम्प्रधायं
 कार्योनयोरनुद्दुर्नययोग्य एव ।
 दंडलादेति मनसातियिचार्यं तौ च
 संसंभ्य गुहाकपतिश्च जगाम धाम ॥ १३१ ॥

दृष्टोपसर्गमघतम्य मुनेरुदारं
 कापि क्षपा सरभसं समगाद् मियेय ।
 प्रातश्च तौ समथलोक्य तद्यातिरीद्री
 विकारयादमुखरा जनता निनिन्द ॥ १३२ ॥

उत्खातचण्डकरपालकरी रिपू तौ
 स्तंसंभितौ परमनेन निहन्तुमिष्टौ ।
 तस्मादप्यं सकलसत्यहितो मुनीनां
 धर्मोऽधुना शरणमस्तु भवांतरे च ॥ १३३ ॥

इत्थं च तौ च समयाप्य जनाश्च निन्दां
 पुत्रौ स्थितौ पितृयुगं समयेत्य लोकात् ।

वाष्पाम्बुबिन्दुघनमौक्तिकतारहारं
 हाहा सुनायिति हृतस्वनमाप तत्र ॥ १३४ ॥

साधोः प्रमाम्युजयुगे पितरी निपत्य
 तौ तं समूचतुरधोमुखदीनदृष्टौ ।

त्वं यच्छ सर्वजनतातिगपुत्रमिहं
 यस्यभूतं सकलसत्यहितं प्रतीतम् ॥ १३५ ॥

पंचमः सर्गः ।

गुणनिधि तपसां प्रसूति^{दीका}
लक्षणयिभूषितमीशनेष्टम् ॥ १४२ ॥

नय यपुः कथमीश हंतुं
रणं व्यथसितायति दुष्टघेष्टी ।

तय नाथ परार्थमुद्य-
तेस्तय जिघांसनपापमोक्षः ॥ १४३ ॥

चलप्रणुप्रतपंचकं च

तस्या गुणप्रतमनूनमिदं हि पुण्यम् ।

भुत्वेति देशयतिधर्ममनेकभेदं
नत्या मुनि जप्रहनुस्लमिर्मा यथायत् ॥ १४४ ॥

भुत्वा प्रणम्य च पुनः पुनरेव स्थापुं
धर्मासृताम्युनिधिमञ्जनमाप्य मुक्षी ।

कुप्यन्निददतिपुण्यदेशलोकं-
स्तार्थीक्षितां गृहमभीयनुकरकबंधू ॥ १४५ ॥

धीमञ्जिनेन्द्रधरणाञ्जराजःपयिन्न-
मूर्द्धान्त सोदरयुगं चिरमात्मगोहे ।

मिथ्यात्थकर्मधरागौ पितरौ तथास्तां
काले प्रयानि पितृयुग्ममषोचदित्थम् ॥ १४६ ॥

हे शालकी भुतिपथप्रतिपन्थिभूतं
किं साम्प्रतं जिनमताथयणं विधातुम् ।

नूनं गुरुद्वयममार्गंरतं त्रितातं
जोषं शिष्यतायिति विचिन्त्य मुनीं तदानीम् ॥ १४७ ॥

देशमतानि परिपाल्य विन्दुदृष्टी
दानं यनुर्धिधमनेकविधिं च दत्त्वा ।

षष्ठः सर्गः ।

अस्त्यत्र भारते षष्ठे कौशलाविषयो महान् ।

स्वच्छाप्सरःसमाकीर्णः स्वर्गलोक इवापरः ॥ १ ॥

भाति सत्तिलका यत्र सांजना मदनान्विताः ।

सालकाननशोभिन्यः कामिन्य इव पाटिकाः ॥ २ ॥

वृद्धा यत्र विराजन्ते सहस्रांबुजलोचनाः ।

शम्य इव भुयं प्राप्ता देशसंपदिदक्षया ॥ ३ ॥

स्यस्थानि षड् सत्वानि गंभीराणि स्थिराणि च ।

सर्पन्ति यत्र राजन्ते मनांसीय महात्मनाम् ॥ ४ ॥

हंसस्वनाः सरोजास्या गम्भीरघर्तनाभयः ।

घमघाकलना यत्र शोभन्ते सरिदङ्गनाः ॥ ५ ॥

पुङ्खेषुपाटसङ्कीर्णाः सत्फलानघ्रशालयः ।

घरन्गोधनसीमानो प्रामा यत्र मुदे नृणाम् ॥ ६ ॥

निःकलंकः सुसूतोपि कलायानपि न क्षयी ।

सुधामयोपि निर्दोषो यच्चनोऽपूर्वचन्द्रमाः ॥ ७ ॥

अयोध्यानगरी तत्र यथा दिव्यमरायती ।

सुरसार्धेन संपन्ना भाति भव्यसुरालया ॥ ८ ॥

यत्सौधशिखरारूढसुन्दरीयदनेन्दुमिः ।

ध्यस्ते तमसि भेदोस्ति न शुभ्रेतरपक्षयोः ॥ ९ ॥

हर्म्याप्रस्थाद्गनागीतिदृताद्गृहरिणो विधुः ।

तत्सुखस्योपमानस्य यस्याप्रायाति पार्षणः ॥ १० ॥

यत्रेन्दुमणिसोपानश्रुताच्छजलपूरिता ।

श्रीडावाप्यः प्रियापूनां यामिन्यां बुभुवोज्ज्वलाः ॥ ११ ॥

अन्यदा तत्पुरोद्यानं महेन्द्रः सूरिराययौ ।

दसार्धे इव यो वृक्षः सत्फलप्रसवाद्भुरैः ॥ २५ ॥

प्रभाषाद्यतिनाथस्य संपर्तुमिरलंगृतम् ।

वनपालस्तदालोक्य विस्मितोऽगान्धुपालयम् ॥ २६ ॥

प्रणम्य भूपतिं दूरात्प्रतीहारनिधेदितः ।

स पुष्पोपायनोपेतो वनपालो व्यजिज्ञपत् ॥ २७ ॥

स्वामिन्मधुप्रतप्रातःतद्द्वारपथिरीरुणे ।

वने समागतः साधुर्भव्याम्भोरुहभास्करः ॥ २८ ॥

श्रुत्वेति षचनं तस्य राजा सन्तुष्टमानसः ।

सान्तःपुरः ससामन्तः स जगाम विषन्दिपुः ॥ २९ ॥

तथा निर्यान्तमालोक्य राजानं नगरीजनः ।

चंचाल निखिलो नूनं लोको राजानुषर्तकः ॥ ३० ॥

अधोद्यान समासाद्य त्यक्तराजपरिच्छद- ।

त्रिःपरीत्य तर्माशानं नमश्चक्रे महीपतिः ॥ ३१ ॥

यथास्थानं निविष्टेषु भव्यलोकेषु भूपतिः ।

पपृच्छेति मुनिं धीमान् कारणं बन्धमोक्षयोः ॥ ३२ ॥

मिथ्यास्थाविरती योगाः प्रमादा बन्धकारणम् ।

कषायाश्च जिनेर्दृष्टाः वेयलामललोचनैः ॥ ३३ ॥

अधज्ज्ञानं पदार्थानां जिनेोक्तानां यथागमम् ।

तन्मिथ्यास्यं द्विधा तद्य स्वभाषामाहिताधयम् ॥ ३४ ॥

तत्र स्वभाषमिथ्यास्यमेकाक्षयि ऽल्लाङ्गिनाम् ।

तदेवासंज्ञिनामेकं संमिनां द्वितय मतम् ॥ ३५ ॥

एकान्तः संशयो मूढो विपरीतश्चतुर्थकः ।

विनयाज्ञानभेदेन षोडश्यामाहितं भवेत् ॥ ३६ ॥

कालात्सर्वैसमुत्पत्तिः स्वभाषाप्रियतेरपि ।

कर्मणो नरचेष्टातस्तर्पकान्तिकं मतम् ॥ ३७ ॥

यथापृष्टं मया ज्ञातं कारणं बन्धमोक्षयोः ।

प्रीतिश्च भंगुरा नित्यं संसारे सारथर्जिते ॥ ५१ ॥

देहो रोगशतापूर्णां यौघनं क्षणभंगुरम् ।

सुखं दुःखसमाक्रांतं विषया विषसन्निभाः ॥ ५२ ॥

विभाव्यैयं मयाम्मोघेनिर्विण्णोस्मि महामुने ।

दीक्षयानुग्रहं कर्तुं सत्प्रसीद ममाधुना ॥ ५३ ॥

शुरोराज्ञां समादाय भूपो भूपतिभिः समम् ।

ममत्वं सर्वथा हित्वा दीक्षां जैनेभ्यस्तीं धितः ॥ ५४ ॥

निवेश्यात्मपदे पुत्रीं यत्किंपतिरपि व्रती ।

पभूय सद्गनिर्मुक्तस्तितीर्षुर्भयवार्तिधिम् ॥ ५५ ॥

अत्रान्तरे मुनिं नत्वा धमं धेष्टिसुतायय ।

पपृच्छतुः गृहस्यानां सोऽप्ययादीदयाद्रंघीः ॥ ५६ ॥

पततो दुर्गता यस्मात्प्राणिनो धारयस्वसौ ।

तेनान्वयो जगत्येष धर्मः सद्भिर्निगद्यते ॥ ५७ ॥

आरमपरसर्वभूतानां दर्शनं तस्य लक्षणम् ।

स च द्विधा जिनरक्तः सागारेतरमेदतः ॥ ५८ ॥

तत्र सागारिणां धर्मः सम्यग्दर्शनपूर्वकः ।

मतशीलोपवासैः स्यात्साधुदानजिनार्चनैः ॥ ५९ ॥

मिथ्यात्वदोषतो नूनं नश्यत्येष स वेदिनः ।

विषसद्गायथा शक्तिः सर्वापयसंभवा ॥ ६० ॥

नष्टस्तु दुर्लभो नूनं रत्नं रत्नाकरे यथा ।

तस्मान्मिथ्यात्वमुरख्यं तेषभ्यं धर्ममुत्तमम् ॥ ६१ ॥

स्वर्गसौख्यफलं स्याद्दुःसर्वेन्द्रियसुखापहम् ।

धर्मद्रुमः फलरयैव तिको दर्शनवारिणा ॥ ६२ ॥

भीमे रणाङ्गणे धर्मो दुर्भेद्यकषघायते ।

नाप्यस्ते हि परं धर्मः पादावारे निमज्जताम् ॥ ६३ ॥

जैनमार्गतिरस्कारकालकूरविषद्रुमः ।

सिक्तो मिष्यात्यतो येन फलत्येषानुभं फलम् ॥ ७८ ॥

इति निश्चित्य सम्यन्धं मुनिषाक्येन तां तयोः ।

हापयामासतुर्द्धर्मं प्रेमकारुण्यसगतौ ॥ ७९ ॥

लब्धा धर्मं ततः श्रुत्वा पूर्वंजन्मसुतादिकम् ।

शोकयिस्त्रयपूर्णाहो मातंगो मुनिमग्रवीत् ॥ ८० ॥

त्यत्रसादान्मया नाथ ज्ञातमात्मविचेष्टितम् ।

कृतं भुक्तं च यत्पूर्वं समं सरमयानया ॥ ८१ ॥

क जन्म तद्विजातीयं क्व घ मातङ्गता मुनिः ।

इति संचिन्व्य चित्तं मे शोकेनातीव ताम्यति ॥ ८२ ॥

क्रोधशोकमयोन्मादमृत्युजन्मज्जराप्रयम् ।

संसारयो न भसारं पुनर्येन तथा कुद ॥ ८३ ॥

इत्युक्त्यासीं गुरोर्षोक्यान् मासं संन्यस्य धीरधीः ।

नन्दीश्वरगुरो जातः पत्न्यायुः सुपरिच्छदः ॥ ८४ ॥

दिनानि सप्त संन्यस्य सरमां सारमानसा ।

तत्पुरेर्नृपतेर्जाता वन्यका सुन्दराकृतिः ॥ ८५ ॥

निःशोपाइतभूपाले तोषासत्याः स्वयम्यरे ।

दृष्ट्वा नन्दीश्वरो देवस्तामषादीन्सुलोचनानाम् ॥ ८६ ॥

जन्मत्रयानुभूतं किं तद्दुःखं तय विस्मृतम् ।

क्रियते येन भांगेषु मनस्वकल्यात्मनो हितम् ॥ ८७ ॥

इत्यादिपूर्वपृष्ठान्तमाकर्ण्यसीं गुरोस्तमाह ।

प्रवृज्यातीव सविद्या कालेन च दिव ययौ ॥ ८८ ॥

कथाप्रमङ्गलः प्रोक्तं महत्समिह भूपते ।

प्रस्तुतं प्रोच्यतेस्वामिरिदानीं धेष्टिपुत्रयोः ॥ ८९ ॥

भक्तियाद्य ममांः काश्चिद्धर्मेण च गुरोरेन च ।

सहस्रवर्णां विधायान्ते सौधर्मकल्पमाधिर्ना ॥ ९० ॥

सप्तमः सर्गः ।

पूर्वसूचितमनोहजनान्ते कौशलेति नगरी रमणीया ।
द्वेमनाम इति नाम नरेन्द्रः शास्ति तां दिषमिषामरनाथः ॥ १ ॥
कौमुदीय कुमदाकरवन्धोः पार्यतीय शशिखण्डधरस्य ।
विक्रमेकरसिकस्य मृगाक्षी धारिणी प्रियतमास्य यभूय ॥ २ ॥
यौवनोचितसुखानि यथेष्टं तेन सार्द्धमनुभूय नृपेण ।
स्वर्गतश्च्युतसुरद्वितयं सा तत्कामेण सुतयुग्ममसूत ॥ ३ ॥
तत्र पूर्वमकरोन्मधुसंक्षं कैटभाष्यमितर च नरेन्द्रः ।
रूपयौवनकलागुणपूर्णा तौ समीक्ष्य समचिन्तयदेवम् ॥ ४ ॥
अन्यये महति जन्म नृपत्यं कांतिकीर्तिदयितास्तनयो च ।
मर्त्यजन्मफलमाप्तमशेषं युक्तमात्महितमद्य विधानुम् ॥ ५ ॥
स्यं मघाधिति निवेश्य स राजयं कैटभं च विदधे पुषराजम् ।
भोगसद्गधिमुखः सह देष्या शिधियेष पदवी धमणानाम् ॥ ६ ॥
तौ प्रहापमनुरागसुधांकेः विघ्नतायहितमित्रजनेषु ।
भूधराधिपशिरःकृतपादौ रेजतुः शशिदियाकरतुल्या ॥ ७ ॥
अन्यदा भुषमयप्रथनीशः शुधुधानधिहतादितिपार्तो ।
वेशादाहजानतोदनिकारो देषदुर्गमविशभूपभीमः ॥ ८ ॥
तधिशम्य कुपितो नरनाथो भूषिभङ्गकुटिलाद्यनेत्रः ।
भूरिसारबलरेणुभिराशाः पूषपृषटि तस्य चचाल ॥ ९ ॥
दन्तिदन्तदलितद्रमुखण्डाः चविचक्रधिपमीकृतमार्गोः ।
तुङ्गपात्रिखुरखण्डितशैलास्तद्वलैः पधि कृता धनदेशाः ॥ १० ॥
सं प्रयाणकयशादुपयान्तं धासैरः कतिपयैः स्वपुरान्ते ।
सेवितुं परिषुद्धं दृढभक्तिः प्राप काञ्चनरथःकनकाभः ॥ ११ ॥

जगाद् सचिवो नहि युक्तं कर्म कर्तुमुभयत्र विरुद्धम् ।
 स्वमेव यदि तरप्रतिपाल्यः कश्चनापि समयो नृपचन्द्र ॥ २५ ॥
 अभमेति न यथा परिधारे रस्यते च प्रविशन्नपवादः ।
 तया तय विधास्यति घट्यां बुद्धिकौशल्यशेन जनोऽयम् २६
 रोपरोधमिति तस्य घटांसि प्रत्यपद्यत नृपः सचिवस्य ।
 अञ्चाल च ततः स कथञ्चिन्नमंस्सन्प्रियतमामधिरामम् ॥२७॥
 तयन् गिरितटानि महान्ति प्रापयंश्च धिपिनानि विकाराशम् ।
 रोपयंश्च सरित सुगर्भाय भूपतिः स रिपुदेशमथाप ॥ २८ ॥
 एते सति बले रिपुदुर्गे भीष्मयोधसमधिष्ठितमध्ये ।
 रोपयन्निजयलान्वय भीमो निजंगाम रभसा समरार्थम् ॥ २९ ॥
 हसद्यदुलयाजितरङ्गे प्रस्फुरद्विमलचामरपेने ।
 खदारितरिपुद्विपकुम्भप्रोहसन्मरुणर्मान्तिकचित्रं ॥ ३० ॥
 प्रहारगलितास्त्रजलांषे तुङ्गकुञ्जरशिलोच्चयदुर्गे ।
 रोधघातपतितैर्गजपादैर्यत्र कच्छपसमैः समभाधि ॥ ३१ ॥
 खलूनपतिना गजहस्तास्तुल्यतामुपययुर्मकराणाम् ।
 य सागरसमे समरे द्राग् तं कथंचन विजित्य बबन्ध ॥ ३२ ॥
 प्रराजकशिरोमणिरश्मियोतिताहप्रिसरणीरहयुग्मः ।
 य देशि सचिवान्धिवनिधेदय भ्यां पुरीं प्रतिजगाम हतार्थः ॥३३॥
 लेनीरभरपूरितमध्या निघ्नगा निजबलैर्घनपद्माः ।
 त्यक्ता हतममुत्सवलोका कोशला नृपतिना भ्रमथाधि ॥ ३४ ॥
 तं प्रविश्य विहितापणशोभां मार्गं पुरमुदस्तपताशाम् ।
 रोत्सवामिति निरुत्सुकचित्तो राजमन्दिरमथाप च शूल्यः ॥३५॥
 य भङ्गलशानानि धिचित्रं गीतमुभतकुचाः प्रमदाथ ।
 गसनानि शबनानि विभूषाः सर्वमस्य विपतामुपपातम् ॥३६॥
 र्यंतो मुबुलयन् सहकारान् पुष्पयघनु यनं यनराजाम् ।
 तरेत्र समथाप वसंतः शारसेयनमिष शतमध्ये ॥ ३७ ॥

अन्तरेत्र कलकोकिलनादं झङ्कृतमधुहृतं कृतशोभम् ।
 पुण्यपुञ्जरजसामिसमन्ताद्वासिनं कृतकभूधररम्यम् ॥ ५१ ॥
 भूपितं घनमुदात्तरेण महसंतदिभयेन निशम्य ।
 भूपतिः सह नृपैः स्वकलत्रैः क्रीडितुं घनमगात्कृतकेन ॥ ५२ ॥
 घङ्गकुण्डलतया महकार्ममातपहृषतया च लताभिः ।
 धस्तयन्धनतया सुमनोभिः कल्पिता घमिष महनमासीत् ॥ ५३ ॥
 स्वैच्छया कतिचिदेव दिनानि क्रीडितुं नृपतिभिः स्वकलत्रैः ।
 तत्र धारयनिताजनमध्ये ताम्यतिस्व परमेष नृपेन्द्रः ॥ ५४ ॥
 उत्सवं समनुभूय नरेन्द्रो राजकं च परितोष्य यथेष्टम् ।
 पर्ययाहनधिभूषणदानं स्वत्वरं स्वदयितं यिससर्ज ॥ ५५ ॥
 विद्यते न सुययोरनुरूप परम साम्प्रतमलंकृतिजातम् ।
 पृष्टनोऽरिषद्दुलो विषयस्ते महज्ज त्वमिति शाधि स्वप्नान् ॥ ५६ ॥
 घासराणि कतिचिन्मह गृह्णन्निष्ठुनु प्रियतमा तप सायन् ।
 त्रेपयाम्यनुपदेपि विभूष्य भूषणैर्विरचितामग्चापः ॥ ५७ ॥
 तत्तथेति वचनं प्रतिपद्य भूपतेः स्वपदि हेमरथोपि ।
 सांविदहसहितां निजपत्नीं तां विमुच्य स्व जगाम विशङ्कः ॥ ५८ ॥
 अन्तरेत्र विरहानलतामं भूपतिं समयलोक्य दिनेशः ।
 तप्ततप्त इय गद्यययासां पथिमं जलनिधिं प्रतिपदे ॥ ५९ ॥
 लोललोचनजलाकुलितानि कान्दिनष्यनिधिभिभ्रमनांसि ।
 चक्रथाकमिधुनानि वियोगं जीयितं विभूतयन्ति कथञ्चित् ॥ ६० ॥
 चक्रत्सिमिधुनानि वियोगं लम्भयन्मुकलयत्कमलानि ।
 कामिनां च जनयन्परितोष भानुमान् जलनिधां निममञ्च ॥ ६१ ॥
 पथिमाणयतरङ्गसदधैरुर्ध्वपातिभिरतीव विडोहैः ।
 तत्क्षणाद्यभसि पाटगटागाशाहितेय गलिता मनु मन्थ्या ॥ ६२ ॥
 सप्तसप्तिकत्पातभियेष पक्ष्मो गिरिगुहासु निर्लीनम् ।
 तद्यत्कृमभत गते दिननाथे को न बालपलमाप्य वर्दीयान् ॥ ६३ ॥

याप्पपूर्णनयमान्तमकाण्डे तां विलोक्य रुदतीं समपृच्छत् ।
 घृहभा नृपतिहेमरथस्य रुदतेऽभ्य किमकारणमेव ॥ ७७ ॥
 सा तदाप्रहयशाथ कथञ्चिद्भद्रदस्वरमचीकथदेवम् ।
 त्वद्वियोगजनितं दुरथस्थं वीक्ष्य पुत्रि रुदितं तव भर्तुः ॥ ७८ ॥
 घातृकायचनमधुतपूर्वं मा निशम्य सहस्रव शुक्रोप ।
 युज्यतेभ्य कटुकं तव वक्तुमीदृशं मम सुदुःखविधायि ॥ ७९ ॥
 पार्श्वेन्दुवदनस्तरलाक्षो दीर्घपीचग्भुजो मम भर्ता ।
 यत्पदाम्युज्ज्वोऽपि नरेन्द्रं रुदते अगिच मूर्खं भिरथः ॥ ८० ॥
 रूपनिर्जितमनोभवकीर्तिस्त्वस्य किं पद नृपस्य दशयम् ।
 इत्युदीरितयतीं निजपुत्रीं प्रत्ययोचत तदा किल धार्त्री ॥ ८१ ॥
 लक्षणानि च गतिं च पचांसि पुत्रि सम्यग्निरूपय तावत् ।
 तन्निरूप्य च तथेति विदित्वा मा निजं प्रियतमं विपसाद् ॥ ८२ ॥
 यावदास्त विनिगूढविपादं सात्मसांधशिम्बिरे सह धाश्या ।
 तावदाप शरदाहितशोभं वीक्षितुं क्षितितल क्षितिपोपि ॥ ८३ ॥
 पूर्णपत्क्षितिपर्ता कृतकेन गौरवं प्रकुपिताप्यहृतासा ।
 वीक्षितुं च शरद् सह देव्या सांधमममतलं प्रतिपेदे ॥ ८४ ॥
 शारदीं सुखमयंशन लक्ष्मीं यावदत्र नृपतिः सह देव्या ।
 तावदेव्य विदितो नतिपूर्वं चण्डकर्मपुरुषः समयोवत् ॥ ८५ ॥
 ह्यारि देव परदारनिषेधी कोपि तिष्ठति पुमान् ददयद्दः ।
 तस्य क्षोपसदृशं वद् दण्डमुत्पुदीर्य विरराम तलारः ॥ ८६ ॥
 तनिशम्य कुपितां नरनाथधण्डकर्मपुरुषं समयोवत् ।
 क्षिप्रमेनमधिरोहय शूलं वार्तया किमिह द्वापयतां नः ॥ ८७ ॥
 देव किंकृतमनेन यतोऽयं वप्यतेति तरुणोपि घराकः ।
 तन्निशम्य पचनं निजपत्न्या नीतियानिति जगाद् नरेन्द्रः ॥ ८८ ॥
 एव देवि परदारनिषेधी वप्य एव हि विचित्रवपेन ।
 सा नरेभ्वरमयोचत क्षोपः कोऽपि किं परवपूहरणेऽस्ति ॥ ८९ ॥

निष्कृष्टतन्त्रानलनक प्राप्नुञ्च विगमञ्च समञ्च ।

दृष्टेनय गच्छन समञ्च नीतमन्धनमयेन समञ्चम् ॥ ६४ ॥

सप्रिज्ञानय गच्छमयण व्योम्नि नात्कगणो विगमञ्च ।

इष्टनीलमयभूतलकाणां मालतीमुमनसा प्रकरो या ॥ ६५ ॥

स्यान्दमन्धनमय विनिहन्तु वाच्यमानमिष लोकमशेषम् ।

साधेणानिय विशुद्धिसमनधन्वमा त्रिजकगन विमसञ्च ॥ ६६ ॥

केतकीदृमुमकस्वर्णादृयास्त्रया यवलयन सकलाशाः ।

मन्दमन्दभुदितस्त्रुतिनाशुदपणथियमुयाद् निशाया ॥ ६७ ॥

ज्योत्स्नयति यवले भुयनान्ने प्राप्तिणोश्चरगतिनिर्जद्वीम् ।

सा विभूषणमिषण मृगाशीं ता त्रिनाय नग्नाभनिकेतम् ॥ ६८ ॥

चाट्टमि सपरितासवचोभिन्ना तथा समनुनाय स रेमे ।

ज्ञानमय च यथा चरितार्थ यौवन च मदनो विभवञ्च ॥ ६९ ॥

लोचनान्नकनिर्गक्षणमन्त कृजित च दमित च तदस्या ।

चुम्बितञ्च चिनुतञ्च रतञ्च व्याजहार सुग्नोन्मयगगम् ॥ ७० ॥

गीतनृत्यपरिताम्यकवार्त्तमर्दाधिकोज्जलयनान्नविहार ।

तत्र तां रतिसुम्बार्णचमप्रा जज्ञनुर्न समय समतीतम् ॥ ७१ ॥

सौविदल्लवचनादथ वार्ता ता निशम्य नृपहेमगथोपि ।

बहुभासरणजादातेदु खादमन्मथग्रहवशाद्दिवशोऽभूत् ॥ ७२ ॥

शून्यमेव हसतिस्म स मोह यात्यकारणमुपेति च रोहात् ।

कण्ठपीठविलुडद्धनवाप्यं हा प्रियेति द्यिते च रुगंड ॥ ७३ ॥

कामदुर्दमपिशाचवशेन भ्रष्टराज्यविभवः स धरिड्याम् ।

हा प्रियेति कृततारविराचं भ्राम्यतिस्व शिशुभिः परिवीत ॥ ७४ ॥

धूलिधूसरशिरोरुहगात्रः स्कंधलम्बितपट्टचरकन्धः ।

यम्भ्रमन्प्रतिपुर प्रतिरथ्यं कोशलं प्रति जगाम स देवात् ॥ ७५ ॥

तत्र बहुभतमाह्वयमुच्चैरुच्चरन्नु जनं समधावत् ।

धावमानमवलोक्य तथा तं धात्रिका सुबहुदु खमरोदीत् ॥ ७६ ॥

बाष्पपूर्णनयनान्तमकाण्डे तां विलोक्य रुद्रीं समपृच्छत् ।
 बल्लभा नृपतिहेमरथस्य रुद्यतेऽस्य किमकारणमेव ॥ ७७ ॥
 सा तदाप्रहयशाथ कथञ्चिद्द्रुदस्वरमचीकथदेवम् ।
 त्वद्वियोगजनितं दुरघस्थं धीक्ष्य पुत्रि रुदितं तव भर्तुः ॥ ७८ ॥
 धातृकायचनमथुतपूर्वं सा निशम्य सहस्रय चुकोप ।
 युज्यतेस्य कटुक तव घनूर्मादशं मम मुदुःखविधायि ॥ ७९ ॥
 पार्श्वेणन्दुयदनस्तल्लाक्षो दीर्घपीषग्भुजो मम भर्ता ।
 यत्पदाम्बुजरजोऽपि नरेन्द्ररुहाते म्रगिष मूर्द्धभिरुद्यः ॥ ८० ॥
 रूपनिर्जितमनोभयकीर्तिस्तस्य किं यद् नृपस्य दशयम् ।
 इत्युदीरितयतीं निजपुत्रीं प्रत्यघोचन तदा किल धात्री ॥ ८१ ॥
 लक्षणानि च गतिं च घञांसि पुत्रि सम्यग्निरूपय तावत् ।
 तन्निरूप्य च तथेति विदित्वा सा निज प्रियतमं विपसाद् ॥ ८२ ॥
 यायदास्त विनिगृह्णयिषादं भाग्यसाधशिखिरे सह धात्र्या ।
 तावदाप शरदाहितशोभं धीक्षिनु क्षितितल क्षिनिपोपि ॥ ८३ ॥
 पूर्वेयान्क्षितिपतां कृतकेन मारुथं प्रकृपिताप्यकृतासां ।
 धीक्षिनुं च शरद् सह देव्या साधमममतल प्रतिपेदे ॥ ८४ ॥
 शारदीं सुखमयंशत लक्ष्मीं यायदत्र नृपतिं सह देव्या ।
 तावदेत्य विदितो नतिपूर्वं चण्डकर्मपुरुषः समघोचत् ॥ ८५ ॥
 ह्यनि देय परदारनिषेधी कोपि निष्ठति पुमान् उदघङ्गः ।
 तस्य दोषमदशं यद् दण्डमुग्गुदीर्य विग्राम तलारः ॥ ८६ ॥
 तनिशम्य कुपितां नरनाथश्चण्डकर्मपुरुष समघोचत् ।
 क्षिप्रमेनमधिरोह्य शूलं घातया किमिह द्वापयतां मः ॥ ८७ ॥
 देय किंकृतमनेन यतोऽयं घप्यतेति तरुणोपि यगजः ।
 तश्चिशम्य घचनं निजपत्न्या नीतियानिति जगाद् नरेन्द्रः ॥ ८८ ॥
 एष देवि परदारनिषेधी यथ एष हि विचित्रपदेन ।
 सा नरेभ्यरमघोचन दोषः कोऽपि किं परवधूहस्तेऽस्ति ॥ ८९ ॥

तं निशम्य दुरथापमपुण्यं—

राजयंजयमसारमयेत्य ।

सन्निवेद्य च सुतं निजराज्ये

शिषिये स पदवीं धमणानाम् ॥ १०२ ॥

कैटभस्तदनुजः प्रियधर्मः

प्रेयसी मधुनृपस्य च पत्नी ।

इन्दुदीप्तिमहिता परपद्मा

शिषियुः धयणनामथ सख्ये ॥ १०३ ॥

उग्रतप्तपसधिरकालं

शास्त्रसागरतटं परमात्ताः ।

ने समाधिमृतयः समभूय-

अच्युते दिवि सुराः सममेव ॥ १०४ ॥

इन्दुदीप्तिरुदयान्मलिनस्य

कर्मणस्त्रिदशनामपहाय ।

राजताद्रिगिरिपत्तनराजः

सम्बभूय तनया हरिनामः ॥ १०५ ॥

अच्युते त्रिदशतां दिवि लब्ध्वा

पूर्वजन्ममधुभूपकलत्रम् ।

उत्तरेत्र रजताचलभागे

सत्त्वगोश्वरमुनाजनि साध्वी ॥ १०६ ॥

अच्युते दिवि सुखान्यनुभूय

पूर्वजन्ममधुभूपचरो यः ।

रुक्मिणीतनुभुवो मदनोऽमौ

द्वारिकापुरि हरेस्ननयोऽभूत् ॥ १०७ ॥

यस्तु कैटभचरस्त्रिदशोभू-

अच्युते तदनुजः पुरुपुण्यात् ।

तं निशम्य दुरघापमपुर्ण्य—
 राजयंजयमसारमयेत्य ।
 सन्निषेद्य च सुतं निजराज्ये
 शिषिये स पदधी धमणानाम् ॥ १०२ ॥
 कैटभस्तदनुजः प्रियधर्मः
 प्रेयसी मधुनृपस्य च पत्नी ।
 इन्दुदीप्तिमहिता परपद्मा
 शिषियुः धयणतामथ स्वये ॥ १०३ ॥
 उग्रतामनससधिरकालं
 शास्त्रसागरतटं परमागतः ।
 ते समाधिगुणयः समभूय—
 अच्युते दिवि सुराः सममेव ॥ १०४ ॥
 इन्दुदीप्तिरुदयाम्मलिनस्य
 कामेणस्त्रिदशानामपहाय ।
 राजताद्रिगिरिपत्तनराजः
 सम्यभूय तनया हरिनाथः ॥ १०५ ॥
 अच्युते त्रिदशानां दिवि सख्या
 पूर्वजन्ममधुभूपकालवम् ।
 उत्तरेष्व राजताषाडभागे
 तास्यगोभ्ररगुनाजनि साध्वी ॥ १०६ ॥
 अच्युते दिवि सुरास्यनुभूय
 पूर्वजन्ममधुभूपकरो वः ।
 दक्षिमणीतनुभुवो मदनोऽस्य
 शारिकादुरि हरेस्तनवोऽभूत् ॥ १०७ ॥
 यस्तु कैटभचरत्स्विसोभू—
 दच्युते तदनुजः पुरपुण्यात् ।

अष्टमः सर्गः ।

अथ कालसम्यखगेन्द्रगृहे
जननेशकैर्यविकाशयिता ।
जनयन्प्रमोदमधिकं जगतो
यवृद्धे स बालकविधुः शनकैः ॥ १ ॥
परिरक्षया खगपतेः सुश्रुती
मदनोमिष्टृद्धिमुपयाति यथा ।
समुपागमधमित्तशुगणः
सममेव भम्पदखिलापि तथा ॥ २ ॥
समयाप्य जन्मकुलत्ननिर्घा
ललितं च शैशवमतीत्य शनैः ।
सकलाः क्रमात्समधिगम्य कलाः
समयाप यौवनमनह्वराशी ॥ ३ ॥
सहस्राश्च गारुडसर्माश्च तदा
जनकं प्रतीयुरथ ये बुविताः ।
षट्गर्विताः समरलम्बजयाः
स त्रिगाय श्रेचरपतीन्मुषितान् ॥ ४ ॥
विविधोच्छ्रित्थज्यपितानगर्णः
पिहित्तादिमपुतिकरं नगरम् ।
समुपेयिषान्मनसिजो विजयी
त्रिदशाधिनाथ एष देवपुरम् ॥ ५ ॥
जयभूषितं समलोफ्य मतं
तनयं परं स परिहृष्टमनाः ।

अष्टमः सर्गः ।

प्रचिलोक्ष्य गोपुरमध्यास्य नदा
पदनिस्स तान्कुलिशदंष्ट्रणः ।
अनुजाः सदा पदनि स्नेहजनो
विशतीह यः स यलघान्पुण्यः ॥ १३ ॥
तददं विशामि भयतां पुरतो
गुरुगोपुर गन्धर्गाजकृते ।
इति याचमस्य विनिशस्य तदा
द्रुतमादगोह मदनो कुटिलः ॥ १४ ॥
अपिक्ता तत्र च न धयंनिधिः
क्षणमाल यापदतिरभ्यतमे ।
श्वपदोपमर्दभयकोपभग—
स्वहसाविराम भयकङ्कुजगः ॥ १५ ॥
स जगौ न तं किमु मदीयपदे
एतयान्पदं खल नराधम रे ।
इति तत्रपन्पदयवाग्भिरसां
वपले सुपुगुपुरमिकाममदिः ॥ १६ ॥
भृशुदीकृतलितारल्लारतदं
रभगा विजिन्य युधि तं मदनः ।
मतमालिःकुहमलितहस्तपुगं
समपृष्णदेपमिह कल्पमदे ॥ १७ ॥
भुजगो जगाह मुदितो मदनं
पृथुगोपुरे सुखित्वालमदम् ।
स्थितिमातपाविह दि माध यथा
कथयामि ते सकलमेव तथा ॥ १८ ॥
अपकाभिधं पुरमिदामि नितै
इति सप्तमः सर्गः ॥

स चकार राज्यमनुजानुमतः

समये नमः पुनरपीह नृपः ।

मुनितां विपास्तुमथ मन्त्रगण—

समुवाच नः कथय नाथ विभुम् ॥ २६ ॥

इति मन्त्रसार्थवचनान्मुदितः

प्रणिपत्य तीर्थकृतमाह नमिम् ।

विमलाद्यथोध जगदेकपते

भवितास्य कः पतिरमेयगुणः ॥ २७ ॥

हरियंशनेमिजिनतीर्थभव—

सनयो हरेर्मन्त्रसिजोस्य पतिः ।

भवनेति जैनमवधार्य पत्नः

खचराधिपथ तमवोचदिदम् ॥ २८ ॥

मणिगोपुराव्रमणगर्भभृतो

भव तस्य मन्त्रगण सेवयिता ।

इह रक्षणेऽस्य च नियोज्य स मां

मुनितामवाप्य च जगाम शिष्यम् ॥ २९ ॥

परिपाल्य मन्त्रगणकोशमिमं

स्थितघाननेहसमियन्तमहम् ।

अधुना समर्प्य तव तं विधिना

समभूदयं जन इहातिष्ठती ॥ ३० ॥

मुकुटं वितीर्य मणिरत्नचितं

समुवाच गोपुरपतिर्मदनम् ।

कथितस्तदेव नमितीर्थकृता

तव किङ्करोस्मि यद् किं कर्तव्यं ॥ ३१ ॥

इति तं विलोक्य खचरेन्द्रमुताः

फणिना वितीर्य मुकुटं चकिताः ।

एतदेतिहा नागत्रिण्य हृदयम्

अथगो अकार भुज्जग मयना ॥ ५५ ॥

मृदुविपटे भुज्जगमल्यम्

कल्पवल्गुपी अस्मिणीवामना ।

मृदुकारिभ्योपपरिद्वारकाया

अथ विष्णवा ममामवाप नव । ५६ ।

इति अस्मिणीवामनावाक्ये नवः

अमृतागव अकार कमुमापी

अ हृ वागिकामय विनमृदुम्

अगदी अनीशासुद्वारकाया । ५७ ॥

अमृदुम् मृदुमृतीवदय नवः

विन मृति वाऽविनमय क मुमान

अलनी वीतऽवामरी सुमान

अविनवि अन्त कर्मा वाऽवम । ५८ ॥

अथैव अमृतागव नवः

अथवाऽवामरीवृदुम् अथ ह

अथगदी अथगव हृव अथविपटा

अथगव हृ वि ह मृदुमृतीवृ क ५९ ॥

विष्णवक मुदुम् अथ वा

विष्णवक मुदुम् अथ वा

अथ वाऽवामरी क वामः अथगदी

अथगदी अथगव हृव अथवा । ६० ॥

अथगदी अथगव हृव अथवा

अथगदी अथगव हृव अथवा ।

इति तज्जितस्तद्विप्रेन तदा
 ययलेध पञ्चविंशत्योपि युधि ॥ ५१ ॥
 प्रमजातमन्ततत्रयापञ्चयं
 स्वयमाधिपस्य तनयः सहसा ।
 युधि तं विजित्य स्वमवाप्य ततो
 मकरध्वजं मकरकंतुम्भूम् ॥ ५२ ॥
 द्रुतभुम्भियात्ममथ कुण्डममुं
 परल्लाङ्गमं समुपनीय जगुः ।
 विदामीह यः स स्वस्तु धीरपति-
 र्दमने यथामिलदिनं च नरः ॥ ५३ ॥
 यच्चनं प्रपद्य स तथेत्यविना-
 सिदनानुगुक्षणिमपान्मभयः ।
 अतितीमहेतिनियहेन जग-
 र्परिदग्धुमुच्यतमिथ उपदितम् ॥ ५४ ॥
 द्रुतभुक्शिश्याममभिलीढपुः
 स यथापदिष्य दहनं क्षणतः ।
 प्रहृतिनिघताद्गुरुरतः प्रणता-
 ष्टिउत्तिर्धातयस्त्रयुगमाप परम् ॥ ५५ ॥
 अथ मेघसन्निभगिरिर्द्वितयं
 स्वमधोपनीय जगदुः कुटिलाः ।
 अमधोर्यं एति विचरं स जयी
 र्दमने च दाममिति वृद्धसचः ॥ ५६ ॥
 स विताह्य कूर्पंयुगेन गिरी
 प्रविशेत् तत्र स्वपदानुमनः ।
 विजितेन मेघविदुषेन तदा
 तमदायि कुण्डलयुगं वधिरम् ॥ ५७ ॥

गदितं च नूनमिह संविज्ञातां
 जगदाधिपत्यमपि हस्तगतम् ॥ ६४ ॥
 विपमेपुरत्र किल तद्वचना—
 द्विशतिस्र यावदुदधैर्यनिधिः ।
 षडदञ्जनाचलनिभो दपितः
 सहसा दधाय तमभि द्विरदः ॥ ६५ ॥
 शरणान्तरे करपुरो रदयो—
 पिचरंश्चकार विमदं स गजम् ।
 स च तं जगाद नतिपूर्वमिदं
 तव काम कामदगञ्जोस्मि सदा ॥ ६६ ॥
 अथ साहसंकरसिक्कः सह तं—
 रजु वामनूरमगमत्स युषा ।
 उप सत्प्रगम्य जगदुःखचराः
 स नृपोभ्यदः समधिरोहति यः ॥ ६७ ॥
 स तदा प्रधाव्य च तमाक्रमते
 निजयामपादहतिकोपयशात् ।
 भुजगावृत्तिस्तमगुरोभ्यगम—
 द्विजितः स पुष्पधनुषापि रणे ॥ ६८ ॥
 दुरिकाभ्यरत्नकयचानि तदा
 धरमुद्रिकामपि नतः स इदी ।
 विलसन्समुग्धयदनः सह तंः
 स ततः सरायनिभमद्रिमगात् ॥ ६९ ॥
 समुपति योस्य शिखरं स पति—
 भेदिता धियः खचरघाफयमदः ।
 समरोहदेनमथ सोपि तदा
 विजितश्च बाहुयुधि तेन सुतः ॥ ७० ॥

गच्छकण्डिकाङ्गदयुगं परमं
 कटकद्वयं स कटिगुणमन ।
 समयाप्य पञ्चगिशिष्योपि ततः
 सममाहुहामनु यथाहगिरेः ॥ ७१ ॥
 स गियेश तां कृतग्यमामा
 अनुत्तममैशान पगाम्मम ।
 समरे स मेन विजितश्च ददां
 त्रयषोषशखमुमनोधनुषी ॥ ७२ ॥
 क्षणतः पयोधनमथाप्य कृती
 खन्वत मनोजयमितिप्रधितम् ।
 छलतो पसंनकगमेन दृढ
 स वदशं तत्र सितमैकतरी ॥ ७३ ॥
 महता विपन्मु विहितोपकृति-
 यंशमे भवेदिति नृपाङ्गभुवा ।
 स विपाशितश्च तस्सव यया
 वपकारिणं च विनियम्य ततः ॥ ७४ ॥
 रिपुरेष देव मम दुष्टमनाः
 परिभूय मामिति गतस्तरमा ।
 तदहं भवन्तमुपकारपरं
 गतचांक्षणादपरिभाष्य विमोः ॥ ७५ ॥
 तथ किङ्करोस्मि वद किङ्करथा—
 यिति सन्निगद्य मदनाय वदी ।
 शुभविद्ययोर्द्वितयमिद्वरुचि
 षड्मुह्यहारमपि खेष्टपतिः ॥ ७६ ॥
 सुरजालमप्युदितचित्रतरं
 सखितां तयोरपि विधाय परम् ।

नवयौघनां खगघसंनमुतां
 समवाप पञ्चविंशोपि नदा ॥ ७७ ॥
 जननान्तरोपचितपुष्पयशा—
 दुपलम्बलाभमयगम्य खलाः ।
 तमतमस्तथापि शडभाधरताः
 समर्नपुरर्जुनयनं भयदम् ॥ ७८ ॥
 समुपति यो घनमिदं विभयो
 लभते स लाभमिति ते न्यगदन् ।
 विजितश्च तत्र दनुजैः समदाम्
 मुमनोधनुः सह शरैरतनोः ॥ ७९ ॥
 मदतापशोपणधिमोहकरान्
 समधाप्य पुष्पविशिखान्विपमान् ।
 जनताविलोचनमनोमदना—
 न्नितरां नदादि समभून्मदनः ॥ ८० ॥
 शुद्धभोगिरूपानुरभीमगुहां
 विपमेषुणा सममयुः खञ्जराः ।
 समिर्ता विजित्य जयमाप ततः
 कुसुमातपत्रशयने स जयी ॥ ८१ ॥
 स ततो मञ्जन्यपुञ्जनागवने
 निरुषा समुन्नतजयंतगिरिम् ।
 नवपद्मवाचिततमालतले
 गिरिवादिनीमनु शिलाफलके ॥ ८२ ॥
 विहितासनां स्थिरसमाधिकृते
 निजनासिकादितविलोलदशम् ।
 नखताम्रदिमपरिपाटलित—
 स्फटिकाक्षसूत्रबलयं दपतीम् ॥ ८३ ॥

सिन्धोतर्षीनपरिधानधनी
 श्लथकेशपाशपिङ्गिनांमयुगाम् ।
 सुवसौरमाहूतवद्विग्रकुले—
 दगमेध्यमानघदनाम्बुदहम् ॥ ८४ ॥

परिणादिपीनकुचभारनतां
 जघनालसां जितमरालगतिम् ।
 कलवल्लकीमधुरनादरवां
 चन्दनीलयारिजविलोलदशम् ॥ ८५ ॥

निजरूपयांपनकलाधिभवै—
 स्तरुणीं गृणीकृतजगप्रिनयाम् ।
 स विलोक्य विस्रयमवाप्य पुनः
 परिचिन्तयामिति बभूव युवा ॥ ८६ ॥ कुलकम्

सखितुः प्रभा किमुत शक्रवधू
 रजनीकरस्य किमु कान्तिरसौ ।
 गकरध्वजस्य रमणी किमियं
 भुवमागता ननु कुतोपि भवेत् ॥ ८७ ॥

सकलाकलादरविधौ क विधे—
 जडता क सर्षसुभगा तरुणी ।
 मदनो ध्रुवं त्रिनयनाग्निभया—
 दसुरक्षणाय रमणीत्वमगात् ॥ ८८ ॥

उदवासतश्चिरमुपायं तपो
 नलिनं सुदुश्चरतरं सुदशः ।
 कथमप्यगाश्चणयोरुपमां
 परितर्कये नियतमेधमहम् ॥ ८९ ॥

इह कान्तिमाजिकथयोपरता—
 मिह भव्यतापि जगतां विरता ।

इदं सुन्दरीलयनिमा वसित
 इदं मुदितध्वं मदिलामदिमा ॥ ९० ॥
 भुवनत्रयप्रपितरूपगुणां
 युयतीं स्थितां समभिभूय तराम् ।
 स विलोभ्य तां मदयिता जगतां
 परमुन्मनाः समभयन्मदनः ॥ ९१ ॥
 अथ तरङ्गणादुपनतं त्रिदशं
 विदितं घसंतकमपृच्छदसौ ।
 किमु भीषणे स्थिरसमाधिरता
 तरुणी घने घमति कस्य मुता ॥ ९२ ॥
 स जर्गा प्रमञ्जनजपोस्ति नृपो
 दयितास्य यागिति तयोस्त्रयया ।
 रतिनायिका कुसुमकेलुहते
 घनमाधिता तपति तीव्रतपः ॥ ९३ ॥
 अथदानकर्मभिरतिप्रचितैः
 स च देव सर्वविदितस्त्यमसौ ।
 अनुरूपसंगमविधानतया
 सफलधर्मो भवतु विभ्रष्टजः ॥ ९४ ॥
 इति पेशलं यचनमस्य तदा
 विनिशम्य पुष्पधनुषा विधिवत् ।
 सहसा कृतोपकरणः सरसं
 रतिपाणिपीडनविधिर्विदधे ॥ ९५ ॥
 सकटाचलात्सुरपराप्रणता—
 हरकामधेनुमथ पुष्परथम् ।
 स घसंतसङ्गतमघाप्य कृती
 निजलीलया निरगमरस घनात् ॥ ९६ ॥

रतिसंगुतम्य मदनस्य रथा—

सुरतो वधापुरतिदीनमुग्धाः ।

विदुषां पदगत इय ते मकरं

सुश्लाङ्गयन्त्यनुचरा रिपयः ॥ ९७ ॥

इति षोडशप्रपरत्नामयुतं

मदनं विशन्तमपगम्य पुरे ।

अतिशौनुकाहमरललोलदशः

विदधुर्गवाक्षपद्मिणी वदनैः ॥ ९८ ॥

नृपवीधिसौधनलहस्लनसं

प्रधितन्त्र तस्युरपरा धनिताः ।

स्वरूपदर्शनविलोलदशः

सहसा परस्परनिपीडनतः ॥ ९९ ॥

रुथकेशपाशपिहिताप्रदिशं

किमु तिष्ठसि प्रसूनवाहुयुगा ।

पुरतोपगच्छ मम देहि पदं

इति तत्र काचन जगाद् पराम् ॥ १०० ॥

सखि दृश्यते कुसुमचापभृतो

नयनामृतं यदि न रूपमिदम् ।

नयनद्वयं विफलमेव भवे-

क्षनु दृश्यदर्शनममुष्य फलम् ॥ १०१ ॥

निविडोद्यपीवरनितम्बभरा—

त्सहसा प्रपातुमसहामपरा ।

मकरध्वजेक्षणसमुत्कृष्टं

स्वयमुत्सुका प्रियसखीमवदत् ॥ १०२ ॥

परमाण्वोपि खलु ते सुभगा

वपुरस्य वैः कृतमनन्यसमम् ।

ननु पूर्यज्जन्मनि तयैष कृतं
सुदुर्लभं यथायमुदरेण घृतः ॥ १०३ ॥

रत्तिकामयोर्युगमभृष्म परं
विषयीकृतं तदधुनाऽऽत्मदशा ।
दयितेयमत्र खलु पुण्ययती
सखि चास्य निर्वृत्तिकरी भविता ॥ १०४ ॥

शिषिलाम्बराहितकराः सुदृशाः
श्लथकुन्तलामधिगलत्कुसुमाः ।
कुचमण्डलाप्रदितहारलता
मदनं दधायुरपलोकयितुम् ॥ १०५ ॥

कटकं श्रुतिप्रणयिहारलतां
कटिसूत्रधामनि घकार परा ।
अथवा विमोहयति पञ्चशरो
न हि वेत्ति काचिदपि योग्यपदम् ॥ १०६ ॥

तत्रयं विह्वल्य परिपश्य तथा
सितपुष्पसापकशरं क्षतया ।
सुदृशा कयाचिदभि पञ्चशरं
प्रकटीभवत्कुचमर्षेधि कथः ॥ १०७ ॥

इति घल्लुषादिनि पुरन्धिजने
नयकामदर्शनपिशाचपरो ।
विदधाति चेष्टितमनेकविधं
प्रविवेश वेदम नृपतेर्मदनः ॥ १०८ ॥

नृपवेशपादापिदितादिप्रयुगं
नमतिस्व पुष्पविशिखः पितरम् ।
स च तं तदा पित्रयिनं मुदिनः
परिरम्य मूर्च्छनि क्षुक्षुम्भ नृपः ॥ १०९ ॥

तदनन्तरं च जनकानुमतो
 नययात्रगाम जननीनिलये ।
 नतमीलिघुम्बितपदाम्बुरुहं
 धिनयात्प्रणम्य नियमाद् पुरः ॥ ११० ॥
 धिनतस्य तस्य च यितीयं मुदा
 जननी समाशिरमघेन्नत तम् ।
 नययौवनं सकललाभयुतं
 घपलीकृतत्रिभुवनं यशसा ॥ १११ ॥
 मृदुभङ्गुरायतमुनीलकण्ठं
 घयलायतासितविलोलदशम् ।
 विधुविम्बकान्तघदनं सुभगं
 पृषुषक्षसा विजितमेकतटम् ॥ ११२ ॥
 मृगराजमभ्यमिभनाथगतिं
 कनकावदानवपुषं गुणिनाम् ।
 सकलोपमाननिचयेन कृतं
 विधिना ध्रुवं सुभगमस्य घपुः ॥ ११३ ॥
 इति यावदस्य विकसन्नयनं
 घपुरीक्षते हृतमनोनयना ।
 अथ मर्मभेदिमिरनंगशरैः
 हृदि ताडिता खचरराजघधूः ॥ ११४ ॥
 हिमलम्बिताम्बुरुहदीनमुखा
 विरहानलेन परितप्ततनुः ।
 करपल्लवापितकपोलतलां
 गलिताशु शोचितुमुपक्रमते ॥ ११५ ॥
 नययौवनं लघणिमानुगतं
 सकलाकला निरुपमो विभवः ।

विफलं भवेन्मम समस्तमिदं
यदि सेव्यते न हि मियाः सुभगः ॥ ११६ ॥

मुखपङ्कजं मुखसुगन्धिं यया
न हि पीयतेस्य सरसं सुदृशा ।

अथ हन्ति या प्रणयकोपधरा—
दयतंसकैर्न ख न तं प्रमदा ॥ ११७ ॥

कृतगोत्रमेदयिधरां रमणं
कुपिता नियम्य सिययेन ददम् ।
धयणोत्पलेन यदभाभिमुखं
परिताप्य रोदिति न या सुचिरम् ॥ ११८ ॥

प्रमदा न सा सुभगता यसति—
नं चकास्ति सा बहुपुरग्भिर्जनैः ।
इति यायदुत्सुकमनाः स्वघरी
सुचिरं विचिन्तयति कर्मवशात् ॥ ११९ ॥

मदनोपि तच्छरणपङ्कजं
प्रणिपत्य तापदतिमुग्धमनाः ।
मुदितस्तदीयममसा सहितो
निजसौघमुष्णितपताकमगात् ॥ १२० ॥

निजधाम राजतनयेय गते
स्वरसायकैः शतसमस्ततनुः ।
विरहप्यथां न हि विषोदुमलं
विगतत्रया कृतविकारभरम् ॥ १२१ ॥

प्रविलोकते कुचतटं विपदा
बहु शृम्भते शिथिलकेराधया ।
सहसा विभूषणमपाल्य ख सा
स्वमथो विमिन्ति विविधमभाः ॥ १२२ ॥

कुट्टये न चेत्सुभग नूनमियं
 रमणीहृतिस्त्वय भवेद्विपमा ॥ १२९ ॥
 उमयत्र निन्पमिति तद्वचनं
 स निशम्य कम्पितशिरो जगदे ।
 अपि नैव चिन्त्यमिदमभ्य भवे—
 दभिष्यते किमु कुलप्रभवैः ॥ १३० ॥
 विपथादितोष्व विनिधाय मनो
 यशसे यतस्व कुलमापेरता ।
 इति मातरं समभिधाय मुहु—
 जिंनमन्दिरं मकरकेतुत्गात् ॥ १३१ ॥
 सकलधुताभ्युनिधिपारमितं
 परमागरेन्द्रमिधया प्रथितम् ।
 स ददर्श तत्र मुनिमह्वनुतं
 परमाधर्षीक्षणमपास्तमयम् ॥ १३२ ॥
 प्रणतिं विधाय च निपद्यतुः
 समयाप्य घान्तग्मुदारपचाः ।
 न जगद् गोप्यमपि मातृमनः
 सधिकारमारमति मुनेः शनैः ॥ १३३ ॥
 समुपाद्य तं पतिपतिर्मधुना
 भयतेयमन्यजननेऽपहृता ।
 शशिरोच्चिरित्यमिधया प्रथिता
 तपसा च तेन समयाप दिवम् ॥ १३४ ॥
 अनुभूय तत्र च मुखं मुखिरं
 शितिसंवरस्य विजयादंगिरौ ।
 अयोधरत्नममयद्विपिता
 वनकधृत्यमिधयानुगता ॥ १३५ ॥

स्फटिकाम्बुनिर्मलतमोष्दतले
 निञ्जरूपदर्शनपरास्ता मुदा ॥ १४२ ॥

कृतमासपारणमपारगुणं
 मलदिग्धकायमकपापमुनिम् ।
 गृहमागतं प्रथरविष्डहने
 मुकुन्दविम्बितमपदपदसौ ॥ १४३ ॥

यिमलायधि विजितकामरिपुं
 प्रतिविम्बितं तमपलोक्ष्य तदा ।
 कुपिता विनिग्ध बहुधा कलिलं
 समुपाज्यं कुष्ठिततनुः समभूत् ॥ १४४ ॥

गुरुकुष्ठतः कुपितदिश्वयपुः
 प्रथिवेश सप्तमदिने दहने ।
 बहुधार्तचिन्तनपरा वियदा
 मृतिमाप्य निन्दितस्वरी समभूत् ॥ १४५ ॥

गृहमूकरी तदनु सा च मृता
 गुरुदुःखनः समभयष्य दुनी ।
 सुतमोहतो ज्वलनमेस्य तदाऽ
 मृत सातिदुःखितवपुः क्षणतः ॥ १४६ ॥

निगमे च मेघपदपूर्वपदे
 समभूच्च धीवरकुले तत्रया ।
 अतिपूतिगन्धितभयद् दुरितं—
 निञ्जगन्धतः परिहृता स्वजनः ॥ १४७ ॥

सुरनिष्ठागतदपदस्य तले
 कृतजीर्णपणंशनरम्भगृटे ।
 बहुपेन तारिततितीर्षुञ्जना
 पितृपोषणेति निपुणास्त च सा ॥ १४८ ॥

इति साधुलोचनमिमां घदतीं
यतिराह साध्वि भव धीरमतिः ॥ १५५ ॥

निजकर्मणामिह सदा घशग—
स्तनुमान्यदा भयति पुत्रि तदा ।

किमु शोच्यते त्वमधुना तु शुभे
गृह्धिधर्ममेव हि विधेहि परम् ॥ १५६ ॥

जिनमार्गसाधुषु कृतापशुनेः
फलमित्यवेत्य भव शान्तमनाः ।

इति तां विनीय स जगाम यतिः
नगरं च कोशलमयापदियम् ॥ १५७ ॥

नगरे च तत्र जिनमार्गस्तां
विधेष्पसक्तहृदयां परमाम् ।

गणिनीमयाप्य चिरकालमसौ
विधिना निनाय गृह्धर्मस्ता ॥ १५८ ॥

विविधस्तपोभिरतिघोरतरै—
स्तनुतां गता च धरराजगृहम् ।

अधि तद्गता धरगुहाविद्यरे
मृतिमाप्य षोडशदिग्धं समगात् ॥ १५९ ॥

त्रिदशाधिपस्य रमणीयमिय
समयाप तत्र पुरुषुष्ययशात् ।

चिरकालतद्वयधनमेत्य ततः
समभूद्य बुण्डिनपमेहुंदिता ॥ १६० ॥

धररुक्मिणीत्यभिधया प्रथिता
दमधोपज्ञाय च सजातिरदान् ।

साहसानुक्तहृदयाद्य ततो
हरिणा कृता युधि निहस्य त्रिपून् ॥ १६१ ॥

स्वमवेत्य घञ्चितमयास्य शठा
 समचिन्तयद् द्रुतमपायममुम् ॥ १६८ ॥
 करजैर्विदार्यं कुचकण्ठकरा—
 धयनाम्बुधौतगुरुहारलता ।
 अतिदुःखिता किल निकारवशा—
 द्रवतिस्व सा पतिमुपेत्य दया ॥ १६९ ॥
 परिपालनाय भवतैश्च धने
 शिशुरर्पितः करुणया मम यः ।
 विहितस्तदेव च युवेशपदे
 प्रविलोकतास्य करणीयमद्ः ॥ १७० ॥
 कुलमस्य चेदमलमस्ति विभो
 किमपास्यतेऽधिघनमेव जर्नः ।
 तत्र पुण्यतश्च निजर्शीलमिदं
 परिरक्षितं कथमपीह विभो ॥ १७१ ॥
 मम जीवितेन किमु नाथ परं
 तत्र शुद्धयंशमलमृतननोः ।
 यदि वीक्ष्यतेस्य न शिरःकमलं
 रुधिरारुचं चरणिपीठतले ॥ १७२ ॥
 इति पल्लभोक्तमपधार्यं नृप—
 स्तनयान्प्रचण्डमनसो निभृतम् ।
 निजगाद् द्रुष्टमकामममुं
 नयताधिचारमधुना निघनम् ॥ १७३ ॥
 समचिन्तयंस्तदपि क्षापचितं
 मुदितास्त्रदेति सहसैव खटाः ।
 जनतापवादचकिताश्च ततः
 पृथुषापिकामनु विनिर्गुरमुम् ॥ १७४ ॥

करटीन्द्रगार्जितघनुर्धनिभि—

हंयद्देवितैश्चरणतूर्यैः ।

व्यधयंश्च कर्णविघराणि भृशं

नृपतिः क्रुधास्य सविधिं समगात् ॥ १८१ ॥

मदनोपि तद्रिपुषलं निकटे

समवेस्य सस्मितमुखाम्बुदहः ।

प्रविधाय सैन्यमरिचक्रसमं

निजविघया समचलणं रुपा ॥ १८२ ॥

तुरगा हयान् गजघटांश्च घटा

रथिनश्च दुर्दममहारधिकान् ।

समगुः क्रुधा युधि भटांश्च भटा

इति सेनयोः समभयत्समरः ॥ १८३ ॥

पतितैर्गजैस्तुरगिभिश्च हतैः

परितै रथैर्विहतसूतहयैः ।

अतिभीषणं समवलोक्य युधं

नटतिस्त्र खे तुरमुनिमुंदितः ॥ १८४ ॥

अथ कालसम्बरबलेन निजं

मकारण्यजो जितमवेश्य बलम् ।

चक्रद्अनाचलनिभैर्द्विरदै

रमसा चचाल चलयन्धरणीम् ॥ १८५ ॥

वीरैः सघोधैः पातिता घोघमुल्याः

स्थूरीपृष्ठाधिः सादिनः सादिताश्च ।

नागैर्नागेन्द्रा वीरभूर्पश्च भूपाः

सर्वे सेटीषा मायया सम्प्रमुष्य ॥ १८६ ॥

विभ्रं सैन्यं पातितं स्वं निरीस्य

दुष्टारतिं दुर्भयन्तं पुरस्तात् ।

निचे भायां याचितुं क्षेत्रेन्द्रः
 प्रथुप्रयाख्यां रोहिणीमप्ययामीत् ॥ १८७ ॥

रहस्यादीदिति तां न मुग्धः
 प्रपच्छ शीघ्रं मम देवि विद्ये ।

हत्या हडायेन मयज्ञमुषे
 मैत्रोत्थांस्ते मन्कलीकरोमि ॥ १८८ ॥

पादविश्यात् न सा हिल पुत्र
 वधिम वपगि नाथ मयापि ।

स्तथासधमनिमोहयज्ञान
 विद्ययोर्द्वयमदाय तुम्भ ॥ १८९ ॥

आप्या नृनाम्न योवित्वायितन
 शीघ्रं निर्गन्तान्कुर्यादेण साकम् ।

दिव्ये. सामास्ये साऽस्यशब्देमहात्मा
 नृन्मानी वा नृणाम्प्रकरणे ॥ १९० ॥

राजकृमन्कृदित्तनायकं विधात
 नश्यात्कालं नृपतिं कलकऽऽवृत्तः ।

नीत्यात्मनः सर्वियमात्मनश्च यापयेत्
 कृष्णाक्षः हिमपि मधुमुषः शृगोश्च ॥ १९१ ॥

नात्वा मन्त्रात्प्य धोमनीं नाहोऽऽमि
 हत्यां ननुत्तर्विदासिप नामक वै ।

शिवत्या मन्त्राद्यं ज्ञाननृणां विदासनात्
 मुहुं हिना ज्ञानमिभ्यन्तान्कुर्यात् ॥ १९२ ॥

ननुचय (विदास्य ननुचय
 कुर्यात्कुर्यात्कुर्यात्कुर्यात् ।

ननुचय (विदास्य ननुचय
 धोमन्त्रमन्त्रमन्त्रोश्च साकम् ॥ १९३ ॥

चक्रयाकसमष्टिर्जीवितं
 घह्रभं पितरमात्मजं शुद्धम् ।
 मृत्युमानयति दुष्टकामिनी
 कोपितान्यमनुजे तु का कथा ॥ १९४ ॥

विष्णुः धीहरिबंधामूषणमणिध्रुवाङ्गुलक्ष्मीपति-
 र्दत्तारातिघधूमुखाम्बुजविधुः कल्पद्रुमो योधिनाम् ।
 कीर्तिव्याप्तजगन्प्रयथ जनकः ख्यातस्त्रिखण्डाधिपो
 भर्तुः प्राणगरीयसी गुणपदं माता च ते रुक्मिणी ॥ १९५ ॥

सत्यया सद सपत्तिविरोधो
 मानुरस्ति तप पुत्र नितान्तम् ।
 अन्ययादिति निशम्य मुनेः स्पं
 तोषमापदधिकं विषमेपुः ॥ १९६ ॥
 प्रकटितसकलार्थाभारदाहृष्यबोधो
 जनायदितामुष्ट्याङ्गुलिभानां निशास्ताह् ।
 स्मृतमुनिपतिवाक्यो मन्मथोऽभासदानीं
 दिनकरकरगङ्गात्पद्मखण्डो यथैव ॥ १९७ ॥

इति धीविन्दुरात्रसरकमहामहत्तमधीश्वरदण्डोः पण्डित-
 धीमदसिनाचार्यैकते प्रमुद्रकविरिते अष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥

श्रुतिताखिलसन्धितरक्षणा—

सदभूच्छिद्रशतैरलङ्कृतम् ॥ ६ ॥

इति तत्स विलोक्य सस्मितं

मुनिमाहार्यमहामतिभंगान् ।

अतिशिष्यपिशोपकोपिदो

भयतां नास्ति अगम्ये समः ॥ ७ ॥

घचनं तदतीय पैशालं

मदनोकं विनिशम्य नारदः ।

अपि घत्स जराधिकस्य मे

निपुणस्यं कुत इत्ययोचत ॥ ८ ॥

कुशलस्तदणोसि सरथरं

कुदये किं न विमानमुत्तमम् ।

जननी तथ दुःखिता परं

किमु कालं गमयस्यनर्धकम् ॥ ९ ॥

मतिनो घचनात्तदाद्भुतं

मदनो विस्मयनीयमीदृशम् ।

धिदपेध विमानमद्भुतं

पशसः पुञ्जमिधात्मनः स्थिरम् ॥ १० ॥

उद्विष्टतभ्वजसमाकुलमम्बं

मीचिकरुघ्नगनुलम्बितघंटम् ।

एञ्चपर्णमणिनिर्मितकूटं

हाटकोज्ज्वलकटीतटपीठम् ॥ ११ ॥

चक्रयाकगदडादिविहंगैः

प्रोलसद्भरिपुत्सररुपैः ।

मालशालकदलीप्रतिरूपैः

हारिविचमपयलिजालैः ॥ १२ ॥

खेटलोचनपदातुमुत्तुको

नो भयाविति रथा घमाप्य तम् ॥ १९ ॥

नक्तया रिपतमवेरथ विमानं

सं मुनिर्पेदति काम जनित्री ।

सा गता परिभयं यदि पूर्वं

किं करिष्यति गतः खलु पश्चात् ॥ २० ॥

यद्यपि प्रियतरे न मात्रिकं

कार्यमन्यदुद्यत् से दितं मुषे ।

कान्यका हि यदपो निषेदिताः

प्राक्तपारित्तुक्तो हरिष्यति ॥ २१ ॥

धोशदारि यच्चनं निशम्य त—

ह्यायुधेगघदितोऽर्धकेतनः ।

याइ सास्पतितरंगचञ्चले—

पाततं प्यमुचद्गजो हरे ॥ २२ ॥

अथ विमानमचालि मनोभुषा

ममसि धामदृशां नयनोत्सयम् ।

विकसितामननारदशोभितं

द्रुतविलम्बितया क्रियया युतम् ॥ २३ ॥

खचरपालमदीधरलङ्घनं

सपदि तां प्रविधाय मनस्विनी ।

वनधराधरसिन्धुपुरमजे—

दंशानुस्य मदीतलमाकुलम् ॥ २४ ॥

मुकुलकुतुमपुष्पन्मत्तभृङ्गालिच्छन्नं

क्षितिदह्यलपक्षिप्याकुलां मालिनीं याम् ।

खदिरपद्समेतां घाटवीं पश्य यत्र

कुपितसुरविपक्षेणाभंकस्त्यं विमुक्ताः ॥ २५ ॥

भयलक्ष्मणो योऽस्यार्थं कुरुते सागतोऽयम्
 यथाकर्मोत्पन्नं भूत्वा वेदात्मनाऽपि युवा भिन्नम् ।
 इति इतिपीडयन् वेतोममोरसुजेति ३
 यथात्पत्नी इति श्रीवाङ्मणे ततो मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न

इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न

इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न
 इति इतिवाङ्मणे आगतवाङ्मणे इति इति
 यथात्पत्नी इति मन्त्रेऽकस्मात्प्रयत्न

घनतरैरुपरम्भितपादिभिः
परिमलैरुपरिम्भितसेचरी ।
सलिलबेदिप्रधो विवृणोति या
श्वतटिनीमिष पदय धुनीमिमाम् ॥ ३२ ॥ युग्मम् ।

विमलपारितरेगमनोदरां
मदन पदय पुरः सुरनिम्नगाम् ।
पृथुनितम्बनिविष्टसुराङ्गतां
मधुरगीतयदीष्टतकिन्नसिम् ॥ ३३ ॥

रति निदर्शितयस्तुकुन्दला—
स्तुसमतीत्य शनैः कियदन्तरम् ।
रथगजाभ्यपदातिसमाकुलां
समपढोकिनयान्स परुषिनीम् ॥ ३४ ॥

चक्रनाथकटकयभासिनीं
तां विलोक्य सहसा सविस्मयः ।
तात काव्य पृमना विलोकयते
पृच्छन्निस्स मुनिमादरादिति ॥ ३५ ॥

यन्त्नाम्नि हास्तिनपुरं प्रथितं प्रथिव्यां
नन्नामघन्नरपतिः पुरुदेयतीर्थे ।
यां दानतीर्थमुपदर्श्य पुरा जनागां
धेयानिति प्रथममास यथार्थनामा ॥ ३६ ॥

तद्वंशभूषणमणिनृपतिर्षभूष
भूपालमौलिमणिरदिमच्यार्चिताभिः ।
यत्संज्ञया नमभयत्कुन्दवंशनामा
वंशः प्रमिद्ध इह भूवलये समस्ते ॥ ३७ ॥

बहुप्यतीतेषु नृपेषु तत्र
वंशं धृतो नाम यभूय राजा ।

न हि तन्निदि युगः विभक्तविधायः
 युगशक्तानि युगे न हि मे शशाः ॥ ५१ ॥

इदं यदुत्तमपद्युत्तमानन्दं
 ननुनिवापयति भेदुत्तमानिनीम् ।
 तन्निगुत्तान् युगा युगमेविता
 तानि युगानि युगे तन्नि ॥ ५२ ॥

ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ।
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ॥ ५३ ॥

ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ।
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ॥ ५४ ॥

ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ।
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ॥ ५५ ॥

ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ।
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ॥ ५६ ॥

ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ।
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय
 ननुनि वापय शपयति ननु वापय ॥ ५७ ॥

यदनया सदृशी धनितां द्रुतं
धुयमपाप्यसि नस्तियमाप्यते ॥ ५७ ॥

प्रथिलमेनमतः क्षिपनाप्रतो
प्रजत किं कुरुते कुपितो हरिः ।
न हि किराटकानुल्कगृहीतिया—
धृपशने यतते मनिमाञ्जनः ॥ ५८ ॥

प्रजितुमेयमथानु समुपता
रुदधिरे धनुपातिविमर्षिणा ।
उमयकोटिनिरुद्धदिशा लग्न—
हलितहासमुखस्य कराधिता ॥ ५९ ॥

प्रथममूनुरहं हरिश्चक्रिणो
नृपतिरन्मि न किं यनपासिभाम् ।
ललितयेपधरो न भवामि किं
यत इयं न यधूर्मम दीयते ॥ ६० ॥

ननु हरेरपि तोष इतो भवे—
अथ मया सदृशा हरिसूनवः ।
यदि यलादपि यातुमभीप्सथो
घदत यूयमहं च यते तथा ॥ ६१ ॥

इति निगद्य निजाभिजसंभया
प्रतिसमान् जुष्टुषे शतकुक्कफः ।
तदनु शायरमासृतसर्षदिग्
विधिधमाविरभूद्दलगुद्धतम् ॥ ६२ ॥

असितमूर्तिधरं निशितायुधं
लकुटकाष्ठशरादिपरिमहम् ।
अहि गृहाण कियन् क नु याति या
द्रुतमिति धुयदाप समन्ततः ॥ ६३ ॥

मयमः स्वयं ।

ज्ञान प्रकाशः

श्रीकृष्ण, (राजपुत्रिणी) १३३

मति जने खर्यानरथस्थिते ।

शयरेकैरमियुष्य कृतोर्बलं

कृतरथ विजितं सहसा तदा ॥ ७० ॥

इति निपात्य भटान् क्षणतोऽखिला-

स्तुरगतागरथानपि मायया ।

परषधुमुपगृह्य दुराकृतिः

शयरेषधरो वियदुचयी ॥ ७१ ॥

भिद्भ्रमंगममहामवाहुलां

मंजतभ्यसितकम्पितस्ननीम् ।

तां विमानमुपनीय बन्धकां

नारदस्य पुरतो भ्यषेनापत् ॥ ७२ ॥

तं तप्यायिश्चरुपधारिणं

ना विलोक्य मुदुदु-खविह्वया ।

पश्य तान मम पूर्वेदुष्टतं

स्यं नितन्द मुनिप्रविधायिति ॥ ७३ ॥

येन नैव हरिसूनुमिमो

नाभयस्तदनुजोपि याञ्छितः ।

आ दुराकृतिरपाहरत्कथ

मामभाग्यघसति घनेचरः ॥ ७४ ॥

अस्य नैव मरणे विलोकिता

तान मां विपदि किं न रक्षति ।

षान्धयाः किमिति दुखभागिनीं

मां न पश्यत यतो न रक्षथ ॥ ७५ ॥

उद्धतभ्यसितधैपितस्तन-

भस्तमभ्यस्मुदञ्जती मुदुः ।

यच्चिदंशमदोषज्जनात्
 मार्चलोचनयनामृतभूतम् ।
 तद्वपुः श्रमयलोचय शृंगार्शी
 दिक्मिता च हृदिता च बभूव ॥ ८३ ॥ विशेषकं ।
 यमपि भाषमभूतमथाप्य तौ
 विविधकेशिसमुत्पत्तिताननौ ।
 श्रमनुरक्तपरकपरमाननौ
 दृष्टानुः पुरमुष्णितकेशनम् ॥ ८४ ॥
 उत्तोरणां द्वायथतीतिनाद्या
 निदंशयामास मुनिः पुत्री ताम् ।
 वा नागगणां स्थितये विधात्रा
 हृतेव साक्षाद्यगी सुराणाम् ॥ ८५ ॥
 मञ्जुपुष्पिधुधुधुमपिञ्जगम्भु—
 खानां सदा मत्पतेरधिवासभूताम् ।
 मन्त्रिष्वेन्द्रकण्टक्युतदानपारि—
 सञ्जातकर्मसुदुर्गमराजमायां ॥ ८६ ॥
 सायं सुधाधपालदम्पतलाधिरुह-
 मीमन्तिनीपदनसंशयितेन्दुविम्बा ।
 मुह्यन्तोत्तिषु निवेशविनिर्गताऽथा—
 मायागिताग्विलद्रिगागतलोकलक्ष्याम् ॥ ८७ ॥
 मुक्तांशुदितककुम्भः प्रचुरमयाला
 निःसंख्यशङ्खवलयः स्फुटरत्नभासः ।
 यन्मामपङ्क्तिपरिषीतपथश्च यन्म
 सिन्धोः धयस्यविकलां धियमदृशीष्यः ॥ ८८ ॥
 यन्मां मन्त्रमरमुल्लसः पादपा नित्यरम्भाः
 पञ्चन्योपि प्रतिदिशमलं पुष्पमालाभिरामाः ।

कञ्चिद्विकम्पितशिरःकरपाद्भ्युग्म-
मुधैर्धयःसममिमं नुरगं वृद्धीत्या ।

चञ्चत्सपत्न्ययनमाट स तत्र यत्र

भानुः स्वयं कृतनुरङ्गमपाहमास्ते ॥ ९५ ॥

अभ्यः कस्य किमत्र धारयसि भो हेटावृकस्त्वं किमु
विक्रीणासि नु या इय स्वयमथो पप्रच्छ भानुस्तदा ।

तं प्रत्याह स यद्गमातनुभयस्त्वं चक्रपाणेः सुतो
योग्योऽयं ययुरन्यदुर्लभतमो यद्यधिता स्वीकुरु ॥ ९६ ॥

मूल्य किमस्य स तमाह सुयर्णकोटी

किं नम्मं नैय सुतरां नुरगः समर्थः ।

किं हस्यते सकलमेव हि यस्तु लोके

प्राप्तं परीक्ष्य यदि कार्यमुतायधार्यम् ॥ ९७ ॥

एवं करोम्यार्यं ससंभ्रमो द्रुतं

समादरोद्वाभ्यमतीय चञ्चलम् ।

अभवोपि यस्मान्न तथातिथेगतो

ऽनुरञ्जयामास यथास्य मानसम् ॥ ९८ ॥

ज्ञान्त्या मर्लीलमथ चक्रपदं ततोनु

वेगात्ततः पतितपरस्त्रयिभूषणं तम् ।

कृत्या भयाकुलमधोक्षजगन्नुभेयं

तस्मिन् प्रपात्य च पुरोस्य हयो विनीतः ॥ ९९ ॥

अनेकराजन्यरथाभ्यसंकुलं

महाभिमानैकधनं स पातितम् ।

विलोफ्य भानुं कृतहस्तताडनः

प्रहस्य दशः सहसेति चायद्गत् ॥ १०० ॥

तद्य कीर्तिरशेषभूतलं

प्रतनोत्यभ्यसुशिसयाञ्जिता ।

इति षाचमतीथ गर्पसारां
 हरिगूनुः प्रमदापहां निशम्य ।
 निजभृत्यजमान् जगाद् शक्ता-
 निममारोपयतेति कानुकेन ॥ १०८ ॥
 उद्धृतः क्षितितलादथ टक्को
 माययोपरि पपात गुरुः सः ।
 कूर्परांग्रिरदनास्यशिपांसि
 स्फोटयन्नखिलभृत्यजनस्य ॥ १०९ ॥
 केचिदत्र विगताखिलषेष्टा
 मृष्टिता धरणिर्पाटमयापुः ।
 कम्पमानघपुष पुनरन्ये
 तस्युरर्षितमुखाः करपत्रे ॥ ११० ॥
 पातितोरुम्यद्दह कष्टमधिग्न-
 रेमिराः कटिरिय व्यथते मे ।
 निस्वनश्रिति सुपीयरगात्र-
 स्नान् ममर्द च जगाद् च मानुम् ॥ १११ ॥
 नाधयो मम जनाध वराक्ता
 धर्तुमेध न च मां खलु शक्ताः ।
 कानुकं च महद्दस्ति ततो मा-
 मन्यथोद्धरत पश्यत शिष्याम् ॥ ११२ ॥
 इत्युदीर्णमुपकर्ण्य बलिष्ठा-
 नादिदेश हरिसूनुरशेषान् ।
 आरुपयिषुकान् युगपत्त
 प्रोषुयुर्नृपसुताः सममेध ॥ ११३ ॥
 तेषु तद्विधिमयापुरशेषा
 उच्चिदीर्षुरथ तं जहगात्रम् ।

तद्वचस्य न निशम्य तान् जगोः

रक्षका मयत निष्कुराः किमु ।

स्वानमानपुण्यान्तरे न या

वेत्ति द्योऽस्य पुरतो वृषा वचः ॥ १२१ ॥

नञ्चरन्तु कृणमात्रभक्षिणां

रक्षका मम हया यनान्तरे ।

यक्षयामि यदि य प्रगृहतां

मुद्रिकाप्रहणकः मयोत्तमाः ॥ १२२ ॥

तन्निशम्य मुद्रितान्तगाशया-

स्तं गृहीतपरमुद्रिका जगुः ।

एयमस्तु परितोऽत्र बुद्धयकः

मक्षयन्तु कृणजातमिच्छया ॥ १२३ ॥

तान् जगाद् पुनरित्यसां हया

यद्यमी व्यधितगात्रकाः क्षुधा ।

पत्रपुष्पफलभक्षणं व्यधु-

शौ निपेक्षुमुचितास्ततः क्षणम् ॥ १२४ ॥

तन्निशम्य जगदुः परस्परं

ते हसन्त इति किं सुरङ्गमाः ।

नागयल्लयद्वनमत्र कुर्वन्ते

इत्युदीर्य शिथिला गताः पुरीम् ॥ १२५ ॥

तद्वनं सपदि नन्दनोपमं

स्वण्डिलीकृतमनंगपाजिभिः ।

तस्मिन्स्यपि महान्ति तत्क्षणा-

च्छापितानि भृगुयद्वभूषतुः ॥ १२६ ॥

मातृकार्यकरणकतत्परो

वीर्य शून्यमखिलं धनं ततः ।

चूर्णितभानुजनः क्षणतोर्सा
 क्रीडितवांश्च चिरं प्रतिवीधि ॥ १४१ ॥

दंशमहामशकाद्रिभिरुग्रै—
 नाशितशेषजनोतिरुरोध ।
 मार्गमितस्तत उन्मुखधावन्
 स्यन्दनकेन सुतोष मुरारेः ॥ १४२ ॥

त प्रविलोक्ष्य जना जगुरेवं
 कोयमहो पुरुषो विवृणिस्यः ।
 क्रीडति घोरमनिः पुरि विष्णो—
 र्धावदुदुष्टस्वराहितचक्री ॥ १४३ ॥

किञ्चर एष स्वगः सुरनाथ
 पद्मगराडुत दैत्यचरो या ।
 जालमिदं सुरपत्न्यं नु माया
 स्वप्नमह किमु घाम्भ्यथ जाग्रत् ॥ १४४ ॥

इत्यतिविस्मितधी पुण्ड्लोक
 काममयेऽथ परम्परमुक्तः ।
 हानभृदुद्यतना कर्ताड
 स्येन विधाय चिरं प्रतुतोष ॥ १४५ ॥

क्रीडितमप्यर्जनदुर्घ्यायं
 तत्र विधाय ततः प्रविशेत् ।
 तत्रगरीशृथुमप्यनिविष्टं
 प्राप पवित्रजलामुदयार्थीम् ॥ १४६ ॥

तत्र वमान यदु निजविद्या
 त्वज्जनी प्रतिगतायुष्या ।
 विद्धि मनोमय भानुजगत्या
 स्त्रीश्वरशक्त्या वरयार्थीम् ॥ १४७ ॥

अथमः वर्गः ।

विद्यापाश्रवं तन्निशम्योङ्गजम्मा
दृष्टोत्पन्नं चं पराकृत्य देहम् ।

उर्वी दण्डी कुण्डिकायोगपट्टः
भुव्याप्रायी वेदधित्पगलाक्षः ॥ १४८ ॥

ब्राह्म्यालाम्बे श्वेतपामाः सदमः
कोपी गुरमी दुष्टपक्षोपवीती ।

विप्रो वृद्ध कम्पिताशोपगात्रो
भूत्या रामा याचते ताः स वैषम्यम् ॥ १४९ ॥

पुत्र्यो दत्त ध्यातु मत्तं
याप्यां मीर दास्यर्थे च ।

काम्याप्येतद्वचं येन
भोषतुं पुर्यां प्राप्नोम्यस्याम् ॥ १५० ॥

भुस्येव ताः प्रोक्षुर्दिप्रं
विष्णोरिष्टा भार्या तस्या ।

मानोमाता संभाम्यान्धि-
स्तन्या वार्या भात्येष वा ॥ १५१ ॥

दारिद्र्यरूपाकस्तुलनी
हंसपृन्दघादगामिनी ।

अंगनेय बहभा नृणां
मद्व दुलमा द्वि पापिनाम् ॥ १५२ ॥

यादवमोजगपाण्ड्यवीरः
पारजनरवि पूजितपादः ।

विष्णुरिहकतमो यनिताभि—
स्तनुजोपि च मञ्जति मान्य

... विनिशम्य जगाद

वेदपिङ्गिजघरप्रथितात्मा

स्नान्तिरस्ति यदि यः शृणुतोक्तम् ॥ १५४ ॥

भूपतिर्गजपुरे कुरुवंशे

यः सुयोधन इति प्रथितोऽस्ति ।

प्राहिणोन्नजसुतां न च भानोः

सा हताक्षपथ पथ न मिहः ॥ १५५ ॥

तेषु तां निजपत्नेरुपनिभ्यु

सोपि तां समथलोक्य निदृष्यौ ।

नोचिता मम पधूत्पिमायां

क्षत्रियस्य कुलजस्य च योग्या ॥ १५६ ॥

इत्यसौ किल निगद्य तदानीं

वायदासा पथि तत्र न विम ।

प्राप्तधानहमभायंनयानं—

स्ना दिदेश च न मे दृढमन्या ॥ १५७ ॥

तस्ममानुयतिर्भुवि कानि—

स्मामसौ न च या मनुजेषु ।

नेन विष्णुतनयः किमु यामे

दीयते न सन्निले न च संकुम् ॥ १५८ ॥

तद्वचस्य विनिशम्य हगित्या

ता जगुर्दल गथ दि सपंम ।

त्वं च विद्य कृदराजमुना च

कृतमन्तु हरण शायणेन ॥ १५९ ॥

सोपदानामिति विद्वयरोऽसौ

वात्सोपि न तथा सुवनीमि ।

द्राक् विर्षोःकिरविवाहृदनाती

वं सुदान च चमपडाङ्गुणम् ॥ १६० ॥

प्राप्त्याय कुपिता हृद्युस्था

ताः प्रथिय परिष्वसुरधेनम् ।

नम्य गात्रपरिताडनमासाः

शोभनाः स्वमभयंश्च विक्रपाः ॥ १६१ ॥

र्थाय रूपमतिशायि निजं ता-

स्तं परस्परमुत्तेशणमाहुः ।

चित्रमायं तदतीथ यदेयं

स्य करोष्युपकृति कुपितोऽपि ॥ १६२ ॥

गुह्यं पृथुकुचजघनस्थलरम्याः

धवणनयनयचनामृतयुक्ताः ।

द्विजयर निदपम मो द्रुतमनय-

प्रणतिपिनतशिरसो धयमपि ते ॥ १६३ ॥

इति निशम्य यचो द्विजसलमो-

प्यकृत रम्यतमं गुपतीजनम् ।

अणत एव पिपाय विदांयरः

सकलतोयहरो निर्गमन्तः ॥ १६४ ॥

भृंगसन्निभैश्चिताः कचैर्बभूवुरंगनाः

काधनायताक्षिका घरांगिका क्षणेन ताः ।

कर्णपूरपरिताः पराः कुचानतांगिका

मग्मथेन निर्मितारमुदार्मलम्भयुख्यः ॥ १६५ ॥

अदो छविता ये ययं विप्रवेण

विगुमाथ सयं हतं चापि तोयम् ।

खलेनाथ कुर्मो ययं किं पराकयः

स्फुटं चेति याह रथा ताघनेत्राः ॥ १६६ ॥

दधायुध तोयेन विर्मं मुयस्यो

यदस्यो द्विजः पापकर्मो ह्य यातः ।

